

TERRITORIELL TEKTONIK

-en folkets bio i tillblivelse

Kurs: AAHM01: Examensarbete i arkitektur /
Degree Project in Architecture
LTH; 2009; Territorial Tectonics; Edvin Bylander;
Examinator: Christer Malmström;
Handledare: Mattias Kärrholm.

Under mitt första år på skolan satt jag på en föreläsning i arkitekturteori. Mattias Kärrholm pratade om territoriet som ett sätt att beskriva rum och hur rum agerar i verkligheten. Utan att riktigt greppa vad han menade förstod jag att arkitekter behöver bättre begrepp för att hantera kopplingen mellan det sociala och det materiella. På arkitektskolan och i praktik har ofta jag ställts inför problem och frågeställningar där rum och program helt enkelt räcker till som beskrivningsmodell. De senare åren har jag kommit i kontakt med texter och lärare som bidragit till en vidgad begreppsapparat för att beskriva sociomateriella kopplingar, där det tektoniska utgör ett centralt begrepp. Syftet med det här arbetet är att utveckla metoder för att föra samman det territoriella med det tektoniska. Kan tektonik spela territoriella roller?

ARBETSSÄTT

Målet med examensarbetet har främst varit att praktiskt tillämpa territorialitetsbegreppet i en designprocess. Huvuddelen av mitt arbete har därför kretsat kring ett konkret projekt - en ny biograf till Folkets Bio i Lund. Som jag presenterar i den här

rapporten. Samtidigt har jag varit tvungen att reda ut begreppen, vilket jag gjort i form av en kortare essä (bilaga 1). Essän är dels inventerande, dels tesdrivande och ska därmed inte ses som en strikt akademisk utredning. Testen är snarare ett verktyg för metodutvecklingen.

Arbetet med Folkets Bio har utgått ifrån ett reellt behov hos dem att förändra sina lokaler men mitt förslag att rita en ny byggnad är inget de har efterfrågat. Genom det praktiska arbete har jag tillämpat territoriet för att arbeta med kontext, program och rumslig organisation. Tektoniken har varit en generativ komponent genom hela processen och slutligen i att behandla territoriella gränser. I min teoretiska undersökning har jag undersökt begreppen territorialitet och tektonik samt den underliggande nymaterialistiska diskurs som jag använder begreppen i.

INNEHÅLL

Rapporten består av en inledande teoretiskt sammanfattning följt av en beskrivning av det slutgiltiga förslaget. Därefter kommer grafiska beskrivningar, dokumentation av processen samt ritningar och modellfoto. Processen finns även dokumenterad på bloggen avsluta.blogspot.com som har varit min anteckningsbok under arbetets gång.

Den teoretiska delen är en förkortad version av bilagan. För en bredare beskrivning, samt källreferenser hänvisar jag till den.

TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

NYMATERIALISM

I slutet av 1800-talet sker en radikal förändring inom arkitekturen från att först och främst vara en beklädnadskost till att handla om det mer abstrakta “skapandet av rum”. Under förra århundradet kom rummet i sig självt att ses som både mål och medel för arkitekturen. Relationen mellan rum och program har utgjort kärnan i den moderna arkitekturhistorien från Le Corbusier till Venturi till Koolhaas. På senare år har en rad arkitekter och teoretiker diskuterat andra begrepp som centrala för arkitekturen såsom territorialitet (Kärrholm, 2004) och tektonik (Reiser + Umemoto, 2006). Detta intresse för ett mer specifikt förhållningssätt till rum är baserat på vad jag kallar ett materialistiskt förhållningssätt influerat av bl a Manuel DeLanda, Gilles Deleuze och Bruno Latour. Nymaterialismen går inte att härleda till ett verk, en upphovsperson eller ett manifest, vilket är en av grundtankarna: Världen skapas inte av tydliga avgränsade subjekt och objekt vars essens eller intentioner determinerar verkligheten. Alla *entiteter*, vare sig det handlar om saker, människor, organisationer eller koncept

blir till genom flöden av relationer i verkligheten. I grund och botten kan vi prata om nymaterialismen som realistisk vilket betyder att den motsätter sig en uppdelning av världen i verklighet och ideal.

STABILISERING

makt

Nymaterialismen utgår ifrån att makt i sig självt är befriat från egenvärde. Makt kan inte ägas eller tilldelas, den måste utövas i relation till något. Det går inte förklara makt utan att beskriva vem som utövar makten och hur den utövas i relation till andra maktutövningar. Snarare än “dominans över” betyder nymaterialismens maktbegreppet “inflytande över”, eller “möjlighet att påverka”.¹

stabilisering

Denna konstruktion tillåter oss att se nyanser av makt i relationen mellan olika entiteter (saker). Snarare än vara utsatt av en vertikal, enkelriktad makt, uppifrån och ner, rör vi oss i ett landskap av maktrelationer som ständigt testas mot varandra i olika konstellationer, mellan människor, organisationer, saker och organismer. Makt är inget som kan ägas (“Kungen har makt”) eller förklara en si-

1

Deleuze *Foucault s 70f*

tuation (“Makten förtryckte folket”). Istället måste vi beskriva hur maktrelationer stabiliseras. Kungen kan inte inneha makt men han kan bygga upp en armé, en poliskår, stifta lagar, ta in skatt och erbjuda skola och sjukvård och på det viset producera maktrelationer. Om denna maktproduktion *destabiliseras*, t ex genom att sjukvården försvinner, finns det risk att maktproduktionen upphör och kungen störlas.

PROCESSER

skillnad

Skiftet från en makt som kan innehas till en makt som måste produceras innebär att processer snarare än objekt hamnar i fokus. Det är lätt att missförstå detta genom att alltför starkt förknippa processer med tid och objekt med rum. Istället för att definiera processer som något temporalt (i motsats mot spatialt) är det mer intressant att titta på hur processer skapar eller upprätthåller **skillnad**.

Exempel

I uppförandet av en byggnad är en pelare med i en rad processer (byggandet av formar, armering och gjutning), som stabiliserar en skillnad mellan två bjälklag. När for-

marna och stöttorna tas bort är visserligen byggprocessen klar, men samtidigt påbörjar pelaren ingå i en rad andra processer t ex att hindra gravitation och andra krafter från att minska eller öka avståndet mellan bjälklagen. I betongen pågår det processer på mikroskopisk nivå som till att börja med stabiliserar materialets sammansättning (härdning), men efter en tid börjar destabilisera betongens konstruktiva egenskaper, vilket över tid kan göra skillnaden mellan att bära eller att brista, och i slutändan sätta igång en process där bjälklagen och hela byggnaden rasar samman.

Pelaren är först delaktig i en process att skapa en skillnad, därefter att upprätthålla den, och till slut att avsluta den. Alla tre händelser är processer även om upprätthållandet kan verka statiskt ur en mänsklig synvinkel. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att pelaren också kan vara involverad i andra processer som ligger närmre den gängse förståelsen av maktstabilisering.

Exempel

Pelaren kan tapetseras med politisk propaganda, hakkors eller hot om våld, vilket kan stabilisera en viss politisk maktutövning. Den kan i ett annat fall tillåta en öppen

planlösning på en kontorsvåning, vilket låter medarbetare på kontoret att ha översikt över vad de andra gör. På det viset har den inflytande över en stabilisering av gemensamma värderingar på kontoret vilket sker både genom ett ökat antal gemenskapsbyggande relationer (småprat mellan medarbetare) men också genom övervakning av varandra.

I varken det ena eller det andra fallet är det pelaren som i sig determinerar en viss situation, men den har inflytande över en viss effekt, som skapas tillsammans med andra **processer** och entiteter.

AKTANTER OCH ASSEMBLAGE

Pelaren är vad Kärholm beskriver som en **aktant** - något som "får saker att hända". Aktanten kan vara en människa eller ett objekt, men även ett yttrande eller en annan process som vi direkt inte betraktar som en sak. Tillsammans med andra aktanter bildas nätverk eller **assemblage**, som DeLanda kallar dem. Eftersom att aktanterna inte är förutbestämda enheter kan olika skal- och samhällsni-

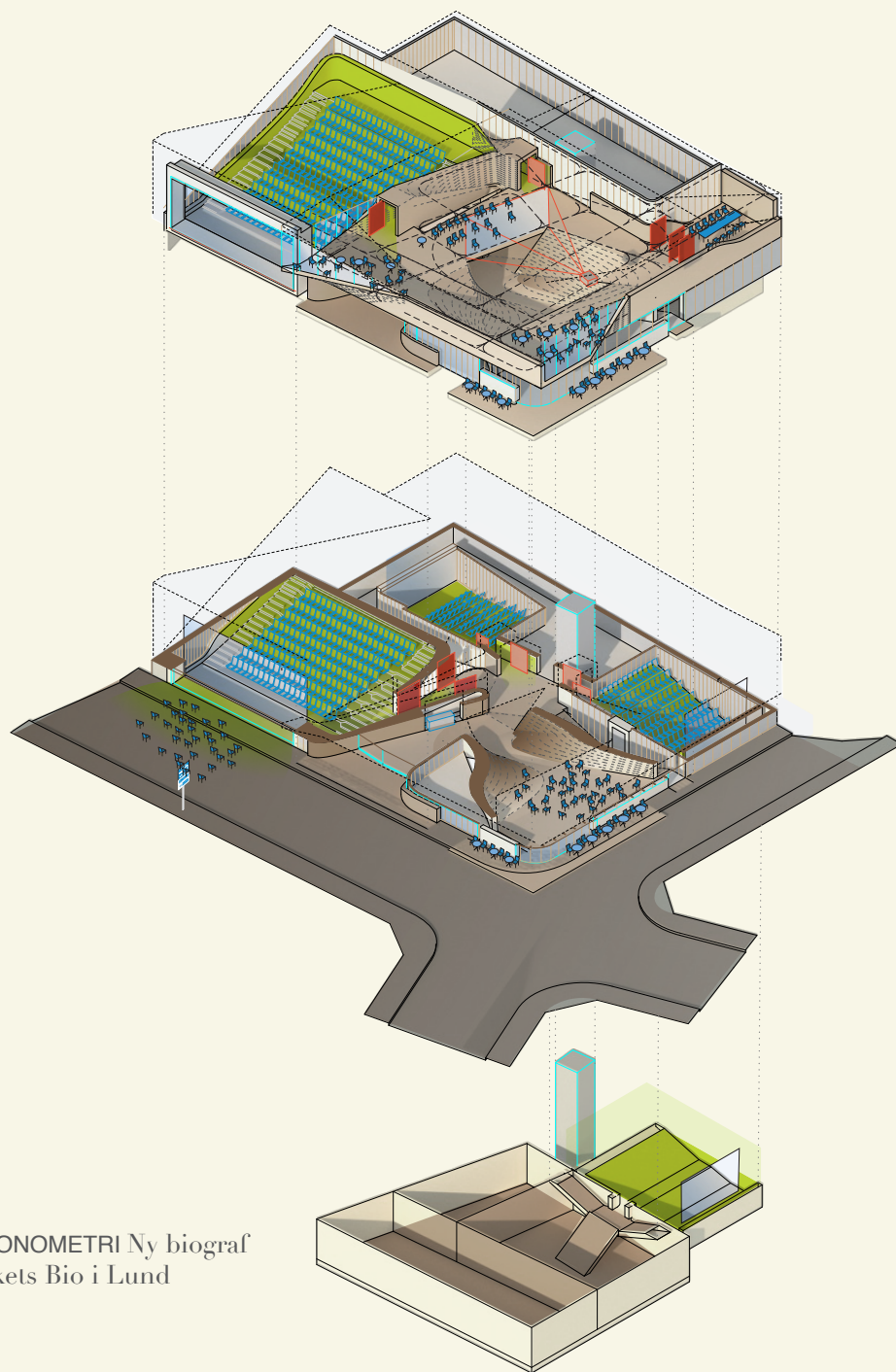
vår knyts samman baserat på hur de interagerar med varandra. Vi skulle kunna prata om assemblage sammansatta av människor, organisationer, marknader, länder, osv.

Exempel

Från Folkets Bio skulle vi kunna ge ett exempel på hur biografmaskinisten under kvällens första föreställning sköter både projektorn, kassan och biljettkontrollen. Samma person agerar alltså som en rad olika aktanter. Tillsammans med andra aktanter stabiliserar personen flera assemblage. Kassadisen fungerar som en aktant som indikerar var man ska köpa biljetter, men det är först när maskinisten står bakom disken är det möjligt att köpa en biljett. Det är alltså inte biomaskinisten i sig som gör biljettköpet möjligt, inte heller kassadisen, utan det assemblage som består av besökaren, maskinisten, kassadisen, kassan, biljetten och pengar. Det finns förmodligen ännu fler aktanter som tillsammans stabiliserar nätverket, vissa av dem utbytbara, vissa absolut nödvändiga.

TERRITORIET

Mattias Kärholm gör i sin avhandling först och

7.1 AXONOMETRI Ny biograf
å Folkets Bio i Lund

främst en sortering av olika definitioner på territorialitet. I läsandet är begreppet tydligt genom överlappning, men det undflyr en enhetlig definition. Kärholms försökt till en generell definition är att "territorialitet är en rumsligt avgränsad och verksam kontroll" vilket skulle kunna sägas om alla assemblage. Snarare skulle jag säga att territoriet, är något som är möjligt att bebo, och som uppstår främst genom mänsklig ockupation - vilket inkluderar möjligheten till ockupation och spår efter ockupation.

TEKTONIK

Även om det tektoniska inte kan reduceras till ren byggnadsteknik, går det inte heller att undvika att tektonik i grund och botten handlar om hur materiella aktanter stabiliserar arkitektoniska assemblage. Karl Bötticher beskriver på 1850-talet hur tektoniken handlar om kärnformen (det som bär och omsluter) och konstformen (det som uttrycker kärnformen). Relationen mellan del och helhet, aktant och assemblage, är ett huvudområde för tektoniken, med betoning på det självrefererande, dvs

hur en byggnad kommunicerar sig själv. Symbolik och konstruktion samt religion och filosofi har genom tiderna varit grundläggande för området.

TERRITORIELLA OCH TEKTONISKA ASSEMBLAGE

Vi kan prata om tektoniska och territoriella assemblage. Det finns ingen tydlig gräns för dessa kategorier eftersom de båda kan bestå av aktanter av väldigt varierande slag. Inom tektoniken är gravitation och material aktanter som påverkar all tektonisk utformning, men historisk kanon, estetiska influenser och arbetskraft är minst lika viktiga aktanter.

Kopplingen mellan tektoniska och territoriella aktanter kan vara väldigt stark, nästintill synonym. På Skidmore Owen & Merrill's Flygakademi i Colorado Springs används gårdsplanens cartesianska rutnät för att stabilisera skolans anda: Nyanlända kadetter får endast röra sig längst rutnätet. Alla diagonala rörelser mellan byggnaderna på campus är förbjudna.² Den territoriella effekten är i det här fallet inte avsiktlig och för arkitekten förmodligen inte ens önskvärd, men det ett extremt tydligt exempel där tektoniska aktanter agerar i ett territoriellt assemblage. Tektonisk utformning kan lika gärna var utan territoriell mening.

Mitt mål har varit att utveckla en arbetsmetod där

tektoniska aktanter kan få spela territoriella roller. Jag vill helt enkelt att de val jag gör i formgivningens ska påverka hur byggnaden kan användas, inte bara hur den ser ut. Tektoniska aktanter ska alltså även kunna vara territoriella aktanter, som direkt påverkar hur byggnaden kan bebos.

² Joel Sanders "Cadet Quarters, US Air Force Academy, Colorado Springs" s 354 i *Gender Space Architecture: An interdisciplinary introduction* (London och New York, Routledge, 2000)

PROJEKTET

In min undersökning har jag ritat en ny biograf åt Folkets Bio. I arbetet har jag använt territorialitet och tektonik på flera sätt:

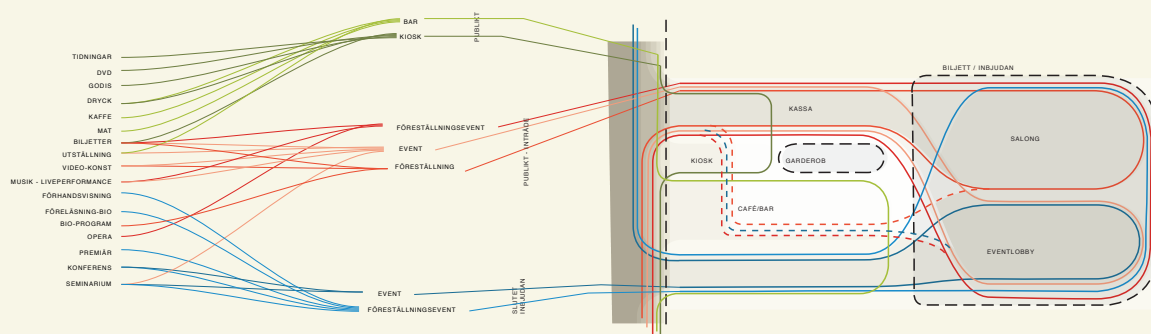
1. Byggnaden tillför en urban plats ytterligare territoriella överlagringar. Den stabiliseras av en rad territorier i sin omgivning.
2. I processen har jag försökt identifiera och tillgoda territoriella behov istället för att utgå från ett givet program.
3. Genom ett topologiskt förhållningsätt till rum har organisationen av byggnaden utgått från relationer mellan territorier, snarare än placering av rum.
4. Tektoniska aktanter har varit närvarande genom hela processen med syfte att generera territoriella gränser såväl som att artikulera dem.

BESTÄLLAREN

Projektet är baserat på ett behov hos Folkets Bio i Lund att förändra sina lokaler. De är en imponerade förening som med hjälp av ett fåtal medarbetare och många ideellt arbetande medlemmar visar

ca 300 filmer om året på sina biografier Kino och Södran. Detta är ungefär samma antal filmer som totalt visas på kommersiella biografier under ett filmår i Sverige, med skillnaden att Folkets Bio till stor del visar dokumentärer och icke-amerikansk film. Man visar även opera, skolbio och har på senare tid huserat enklare konserter och spelningar. När den kommersiella bion arbetar efter "först och störts" arbetar Folkets Bio för att tillgängliggöra ett specifikt urval av filmer. Målet är inte att ha fullsatta salonger vid varje visning, utan att visa film med en viss kvalitet. I en tid när man kan få tag på vad som helst när som helst är det en position med stor potential. Om man utnyttjar och utvecklar sin roll som dj för film, kan man räkna med att Folkets Bio kommer bli mer och mer relevant som kulturell aktör. Biografen är i sig en viktig aktant för föreningen. Även om biografen inte längre är vår huvudsakliga plats för att se film, har den blivit en sort filmens heliga tempel. Biografen är ett territorium med många associationer, och väldigt uppskattad. Med ett färre antal aktörer på biografmarknaden ökar värdet av de biografier som finns kvar.

Folkets Bios största tillgångar är biograftrummet i sig, samt deras förmåga att göra urval av filmer och evenemang. En ny byggnads territoriella konstruktion måste därför å ena sidan ge Folkets Bio större möjligheter att sprida sitt urval, utnyttja biografen på fler sätt - och låta biografens olika verksamheter stabilisera varandra.

11:2 TERRITORIELLA BEHOV Diagram

11:3 ISOVISTER & RYTMER Karta över sitens isovister och publika rytmer i området. Varje cirkel representerar en 24h period

TERRITORIELLA BEHOV

En ny biograf ska ge Folkets Bio möjlighet att till fullo bedriva sin verksamhet i olika former samtidigt som andra aktörer ska kunna att hyra deras lokaler under kortare och längre tid till exempel i form av konferenser eller utarrendering av café/restaurang. Det går att identifiera en rad olika situationer som biografen skulle kunna ingå i. (11.2) Jag har valt att främst arbeta med publika situationer. Det handlar om filmvisning film med föreläsning, festival, premiär, streamad opera, bandspeling, fika, osv. Olika situationer har olika behov av kontroll, så som inträde (biljett) eller inbjudan, medan andra är helt publika. Redan här kan vi identifiera olika rumsliga utbredningar med olika kvaliteter eller egenskaper. Salongen behöver till exempel isoleras från ljud- och ljuspåverkan. Utan närmare specifikation beskriver diagrammet att salongsrummet måste kunna skiljas från övriga rum, samtidigt som det behöver kunna kopplas ihop med såväl kassa som restaurang. Om de olika utbredningarna slås ihop får vi fram en topologisk karta över diskreta och kontinuerliga situationer framgår. (se s 38 fig 40)

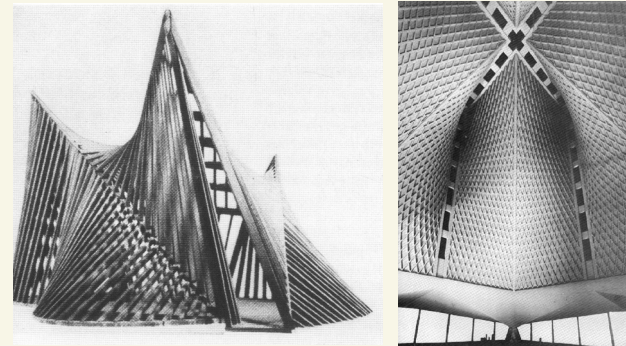
SITE

Tidigt i processen valde jag ut en tomt i Professorsstaden i Lund som lokalisering för den nya biografen. Detta är en plats som jag själv ser som urban, men som saknar urbant innehåll. Platsen ligger mellan en rad olika urbana territorier, som

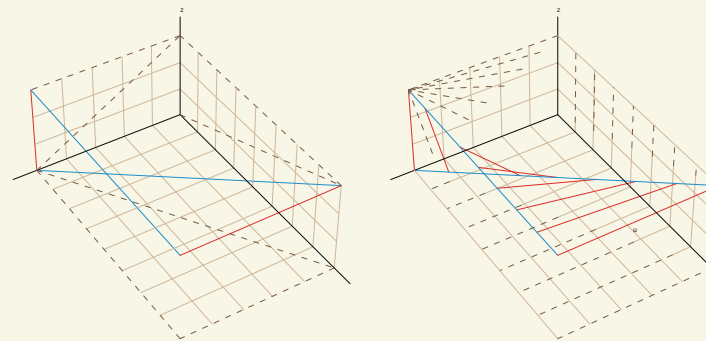
följer olika rytmer (11.3). Gerdahallen som har öppet från tidig morgon till sen kväll. Lunds universitet driver förutom sin undervisning en rad bibliotek. Nationerna Krischansta och Sydskåska, samt Helsingkrona bidrar med ytterligare rytmer. Sammantaget har området väldigt många territoriella överlagringar över dygnet (13.7). Platsen jag har valt ligger centralt i detta nätverk av territorier. Tomtens isovister, dvs det område som byggnaden är synlig inom omfattar de viktigaste huvudstråken i området (se sid 35), vilket gör att en ny byggnad oundvikligen kommer inkorporeras i de existerande territorierna. Det är faktiskt väldigt svårt att röra sig i nordvästlig riktning från Lunds centrum utan att hamna inom tomtens påverkansområde. Som referens testade jag en annan möjlig plats närmare centrum med en liknande isovistanalys. Trots att tomten var större var dess isovist mer lokal. En byggnad på den platsen skulle helt enkelt stödj sig på färre stråk än vad min valda site erbjuder.(se s 34)

TEKTONISKA ANTAGANDEN

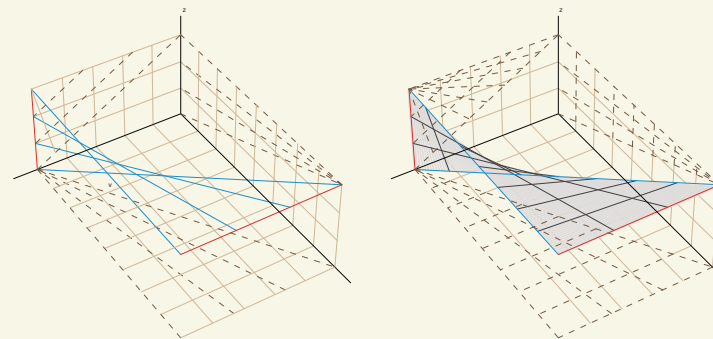
Vid sidan av det territoriella angreppssättet har jag från början gjort vissa tektoniska antaganden. Det mest tongivande har varit bruket av dubbla regelytor, eller hyperboliska paraboloider. En regelyta byggs upp av raka linjer mellan två kurvor. Konen är ett exempel på en regelyta mellan en cirkel och en punkt. Hyperboliska paraboloider är dubbla regelytor, dvs de är uppbyggda av räta linjer i två

12:4 REGELYTOR Phillips Pavillion, Le Corbusier. St Mary's Cathedral, Pier Luigi Nervi. Modellfoto

12:5 HYPERBOLISK PARABOLOID Trots sin dubbla krökning byggs ytan upp av räta linjer i två riktningar.

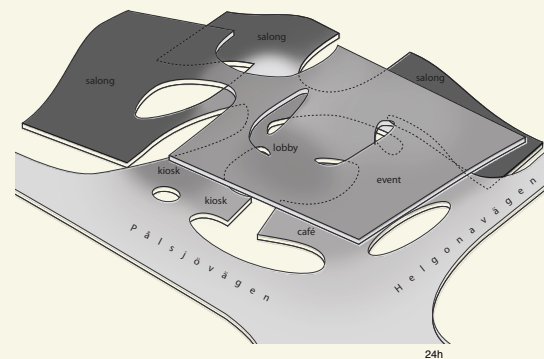

riktningar (fig 12.5). Effekten som produceras är en dubbelkrökt yta, uppbyggd av helt räta element. Regelytor och hypars var väldigt populära under mitten av förra århundradet. Tydligast använda är de i Le Corbusiers Phillips Pavillion från 1958 samt Pier Luigi Nervis St Mary's Cathedral i San Francisco. Idag har de fått en renässans genom 3D-modelleringsprogram som Rhinoceros och Autodesk Maya.

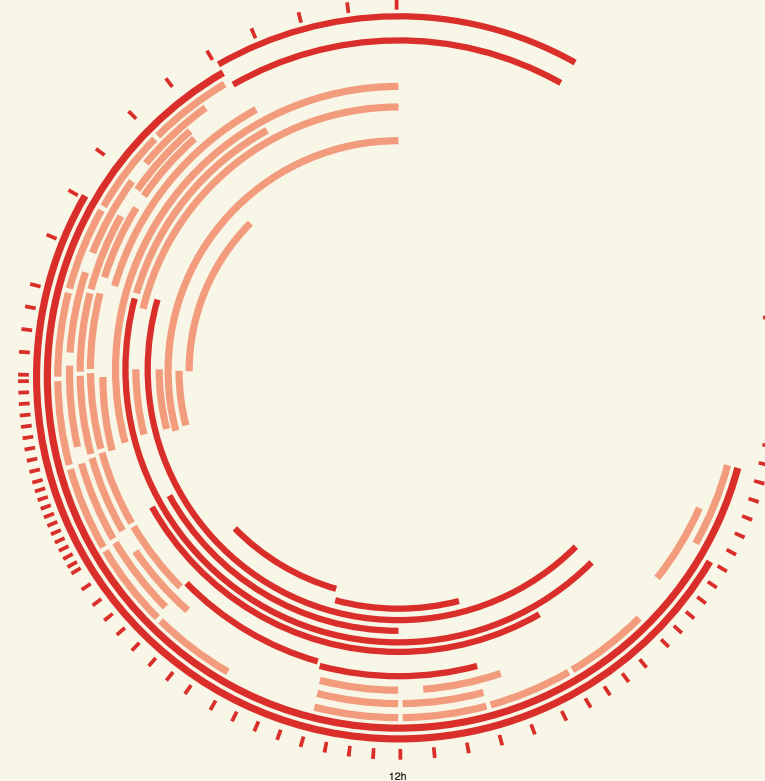
Mitt intresse av hypars är att de tillåter mig att tydligt definiera vad som är horisontellt och vertikalt, vilket i sin tur skapar en variation av situationer där emellan. De kan alltså användas för att både hantera territoriella gränser, men också för att generera nya potentiella territorier.

TOPOLOGISKA DIAGRAM

För att gå från ett tvådimensionellt diagram till en byggnad, krävs många undersökningar och strategier som inte diagrammet erbjuder. I den här delen av processen har jag använt mig av territorialitet som ett utvärderande verktyg. Med hjälp av en topologisk skiss fick jag hjälp att utvärdera vilka rumsliga relationer som var viktiga för att uppnå de territoriella behov jag tidigare definierat (13.6). Som ett steg mellan iterationer kunde skissen fungera som ett sätt att samtidigt utvärdera och se möjligheter till alternativa konfigurationer.

13.6 Topologisk diagram i tre dimensioner

13.7 RYTMER Sammanslaget täcker omgivande territoriers rytmer in stora delar av dygnet, från första bussen kl 05.37 till sista ölen på nationerna 02.00

NY BIOGRAF

STABILISERADE TERRITORIER

biograf

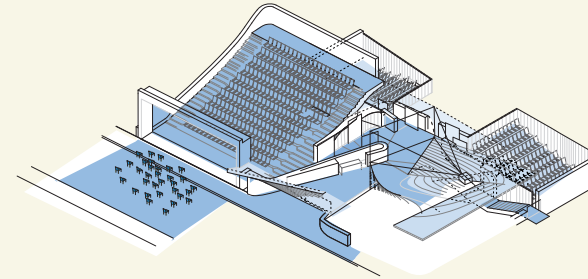
I huvudsak består byggnaden av tre publika territorier: bio, restaurang och festterritorium. Biografen har huvudentre mot Pålsjövägen. Aktanterna är framförallt kassan och de tre salongerna. Biljett kontroll kanske antingen vid entrén till respektive salong, eller vid det passage som bildas mellan rissan och hjärtat. Väntande biobesökare kan sätta sig i hjärtat, titta på folk eller trailer eller ta en kaffe i restaurangen.

restaurang

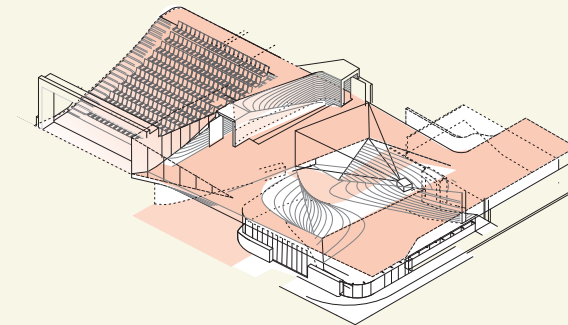
Restaurangen har ingång från hörnet Pålsjövägen/Helgonavägen, och ockuperar framförallt bottenvåningen längst fasaden, men har möjlighet att breda ut sig längst hjärtat upp på våning två. Toaletter och garderob finns på plan 0, som kan nås från både bio och restaurangen. Trappan ner till källarplan kan delas av för att på det viset separera bio och restaurangterritoriet.

festterritorium

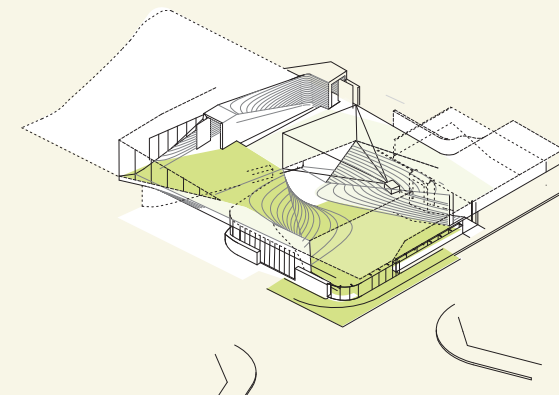
Verksamheten i dessa två territorier är rytmiskt stabil och därmed väldigt rumsligt förankrad. Festterritoriet är av en mer varierande sort, då det om-

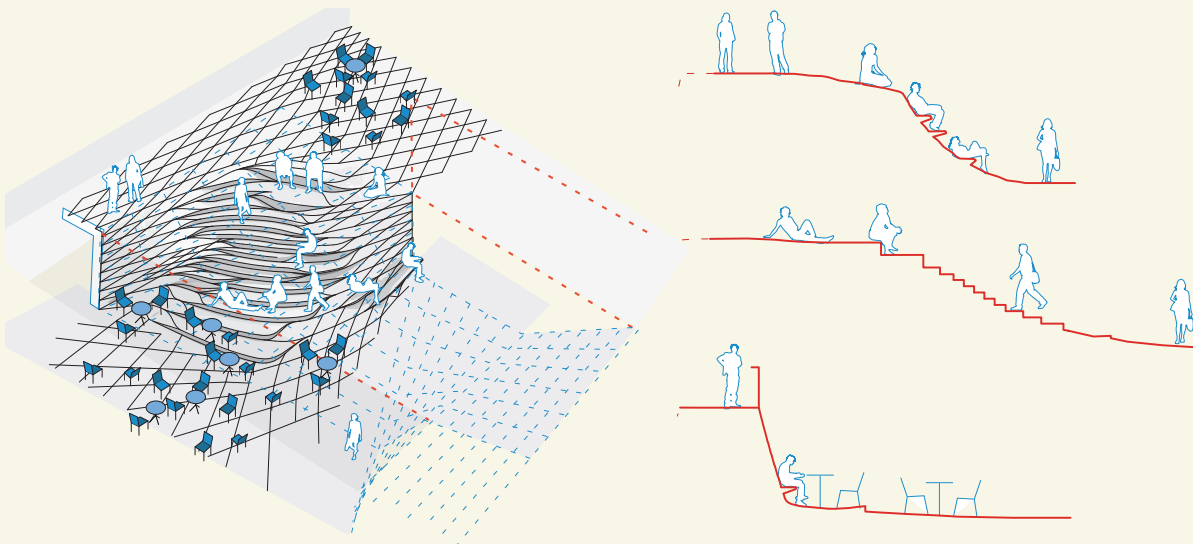
14:8 BIOGRAFTERRITORIET Diagrammet visar biografens utsträckning vid normal beläggning. De två största salongerna kan hyras ut och agera tillsammans med restaurang- och/eller fest-territoriet

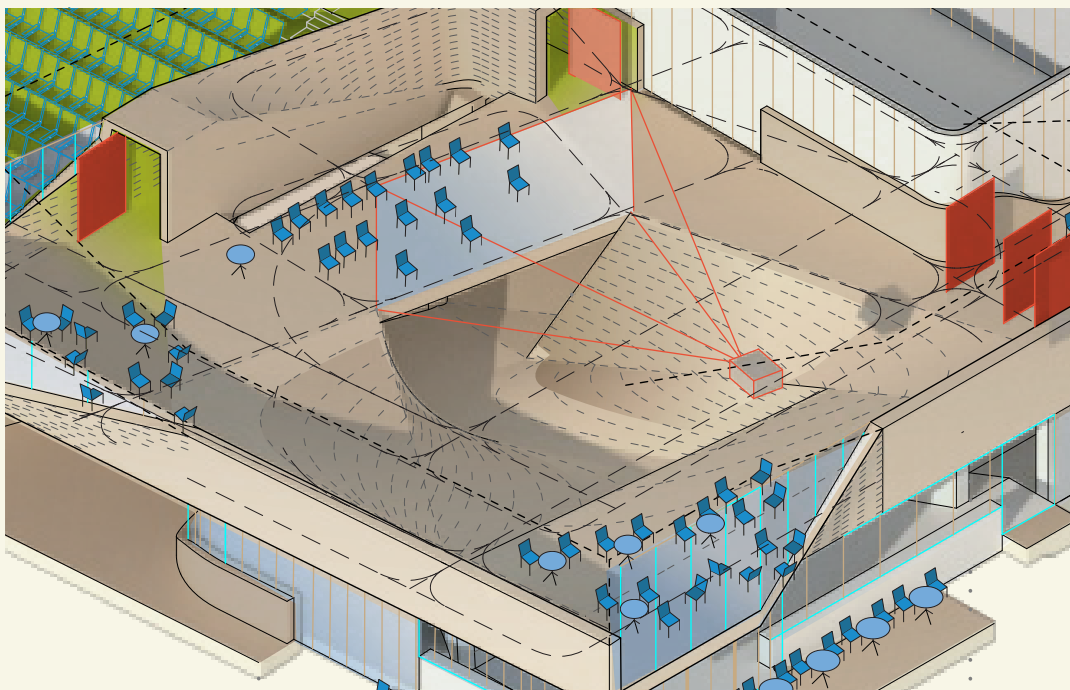
14:9 FEST-TERRITORIET Ovanvåningen har bäst förutsättningar att agera som fest-territorium, antingen själv eller i samverkan med restaurangen eller den stora salongen.

14:10 RESTAURANG-TERRITORIET Restaurangen agerar framförallt i anslutning till de två gatorna utanför, men kan vid behov tillåta sina gäster att appropriera ovanvåningen.

15:11 HJÄRTAT Dubbla regelytor skapar en rad rumsliga situationer som kan fungera som olika aktanter

15:12 HJÄRTAT Axonometri över hjärtat

fattar fester, konferenser, utställningar, premiärer, osv. Detta kan i princip äga rum var som helst i byggnaden, med kravet att övrig verksamhet ska kunna pågå samtidigt. Ovanvåningen ger en möjlighet för festterritoriet att å ena sidan agera på egen hand, samtidigt som det både kan synas och höras ifrån restaurangen och lobbybion, och på det viset stabilisera en högre intensitet i hela byggnaden. Ovanvåningen erbjuder också kopplingar till såväl den till stora salongen, restaurangen och konferensrum.

Territorierna överlappar varandra i hjärtat där ett fjärde territorium uppstår.

HJÄRTAT

Här finns ett speciellt behov av väl definierade men överskådbara gränser. Ytorna som sammanbinder plan 1 och 2 och som bildar väggar mot kök och salonger är dubbla hyperboliska paraboloider som modellerats för att skapa trappsteg och sittplatser. Genom att variera i utbredning och riktning skapas ett utbud av lutningar och kurvade ytor som kan fungera som olika aktanter i olika situationer.

En yta kan i ett fall fungera som en gräns och vid ett annat tillfälle vara en sittyta. Beroende på hur befolkad byggnaden är kan ytorna i hjärtat fungera som en avdelare med väldefinierade gränser mellan biograf, restaurang och festterritoriet. (23.22) i hjärtat finns en fjärde biograf som existerar mellan de olika territorierna. Skärmen kan fungera som

gränser

rumsavdelare, eller som en samlingspunkt för både restaurang och bio. Här kan det visas kortfilmer, trailers, videokost eller slides vid en föreläsning. Såväl bio- som restaurangbesökare kan hamna mitt i en föreläsning eller filmvisning centrerad runt hjärtat. (24.23) Tillsammans med ökad entropi i och mellan de olika territorierna kan hjärtat snarare vara en aktant som binder ihop alla ytor till ett kontinuerligt territorium (25.34).

AKTANTER

runda hörn

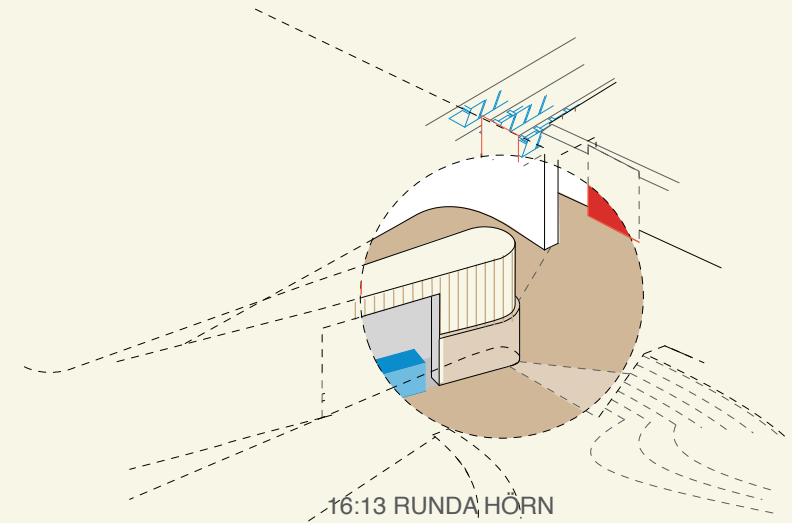
Runda hörn har varit med från början. Denna tektoniska aktant agerar för att öka fluiditeten mellan territorier. Krökta väggar fungerar som en kontinuerlig guide, där euklidiska eller ortogonala riktningar (x och y) får mindre betydelse till fördel för en topologisk uppfattning av rummet.

pivotdörrar

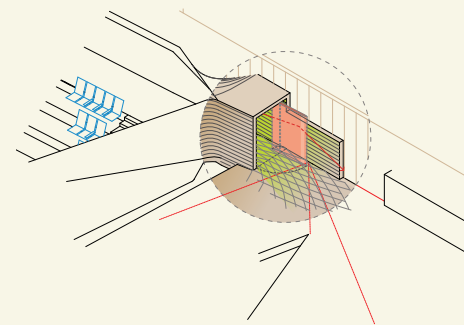
Väggar som förbinder territorier är återkommande aktanter i byggnaden. Pivohängda dörrar tillåter väggarna att vara kontinuerliga mellan olika territorier, då ljus kan reflekteras längst dem, och siktlinjer kan upprätas. I stängt läge skapar de en diskret situation som vilken annan dörr som helst.

ridåer

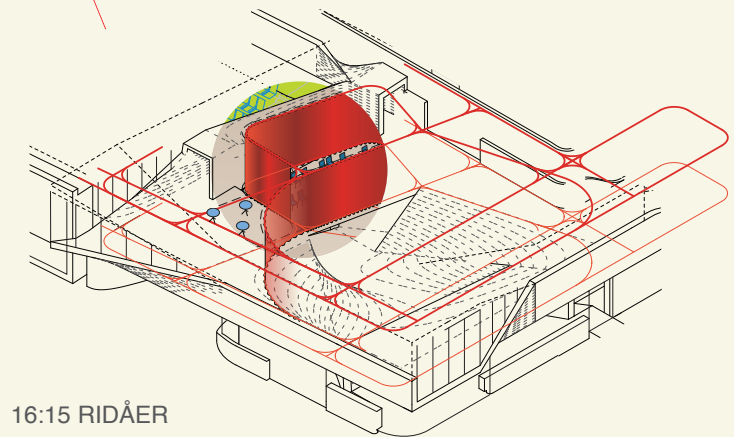
Ridån, är en aktant som av tradition finns i biografen. Jag låter ridån få agera som territoriell avgränsare längst ett antal vektorer i rummet. Som aktant har den många fördelar i det här sammanhanget: Först och främst stabilisera den biografassemblaget genom association, dessutom släpper den genom ljud vilket skapar audiellt läckage mellan territorier i hjärtat

16:13 RUNDA HÖRN

16:14 PIVOTDÖRR

16:15 RIDÅER

tesselering

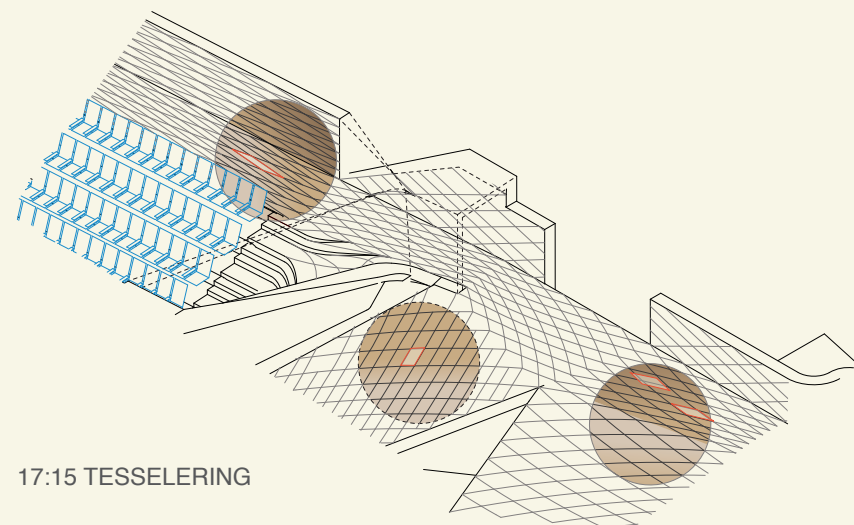
Alla aktiva ytor är tesselerade med ett tetragonbaserat mönster. Indelningen har ingen inneboende mening, men markerar gränser genom variation i täthet, riktning och proportioner. Tetragonerna kan anta former av romber, parallelogram, eller tom kvadrater, för att markera skillnader mellan territorier.

gatubio

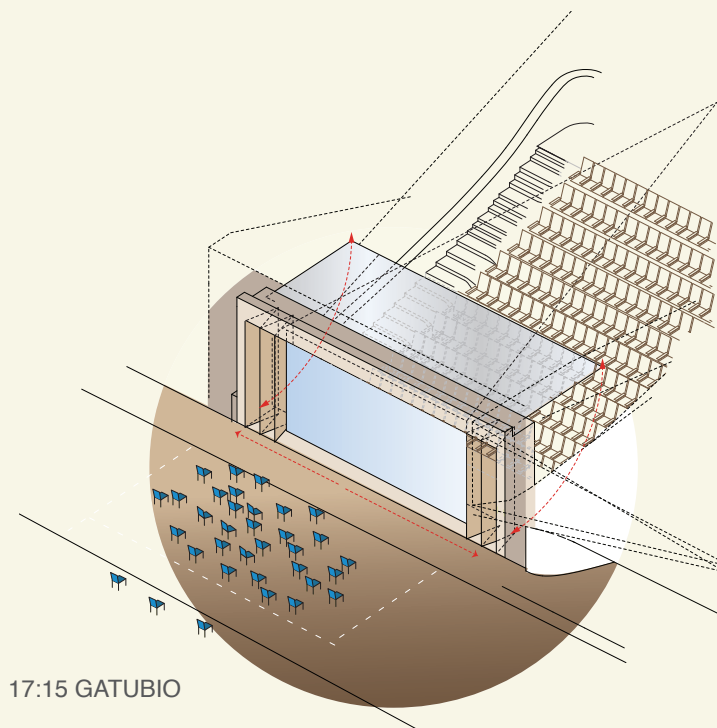
I den stora salongen kan viddörrar öppnas bakom duken. Med en bakprojicerad duk skapas en gatubiograf. Förutom de tekniska aktanterna för att uppnå detta krävs juridiska aktanter såsom skyltning och vägmarkeringar, samt stolar eller filtar. Och filmen såklart.

SLUTORD

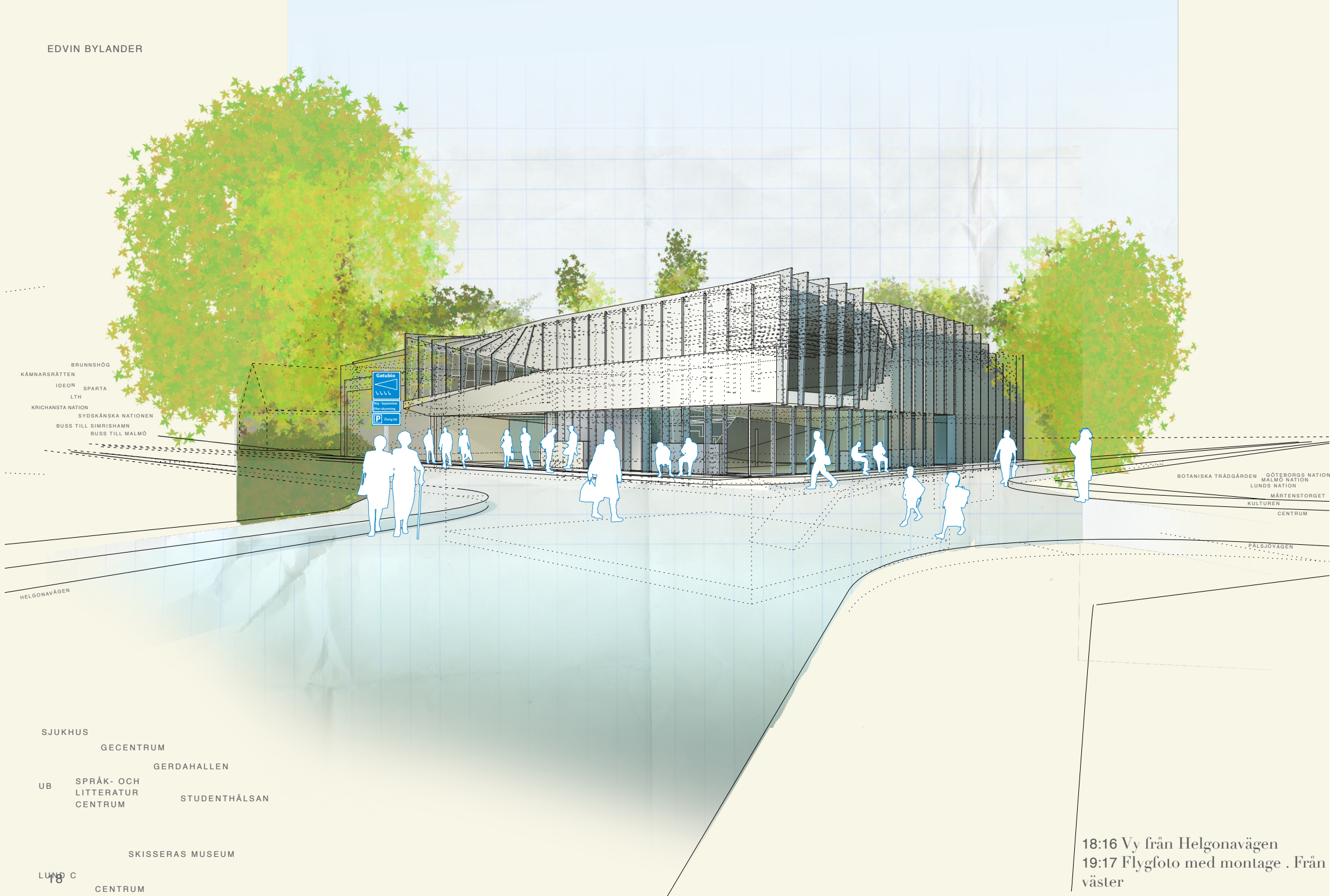
Med en biograf som medel har jag undersökt hur territorialitet och tektonik kan användas under olika faser av en designprocess. Jag har testat ett antal representationsformer för att beskriva territorier som rytmer, isovister och topologiska rumsligheter, och utformat ett flertal tektoniska aktanter som även kan agera territoriellt.

17:15 TESSELERING

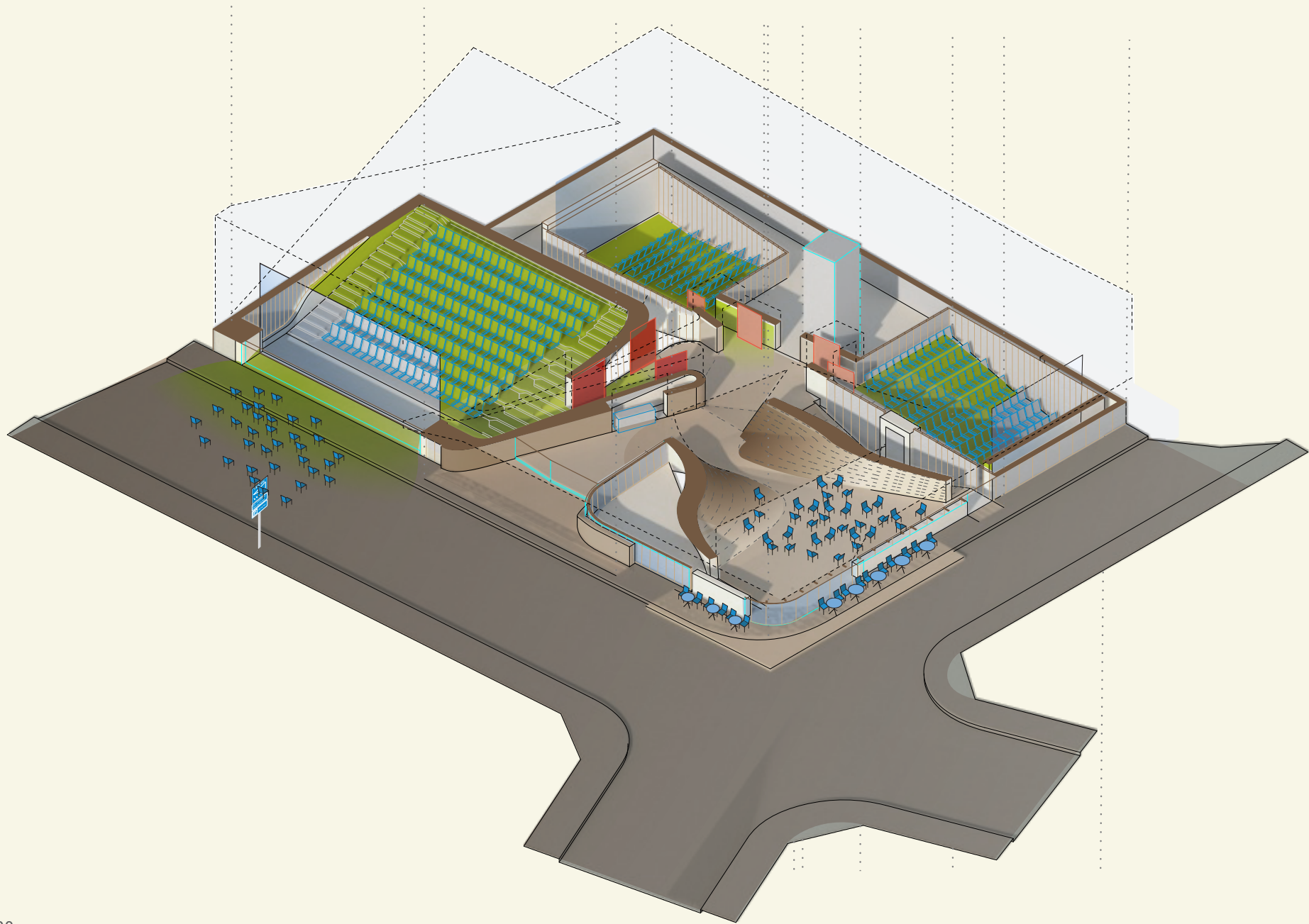

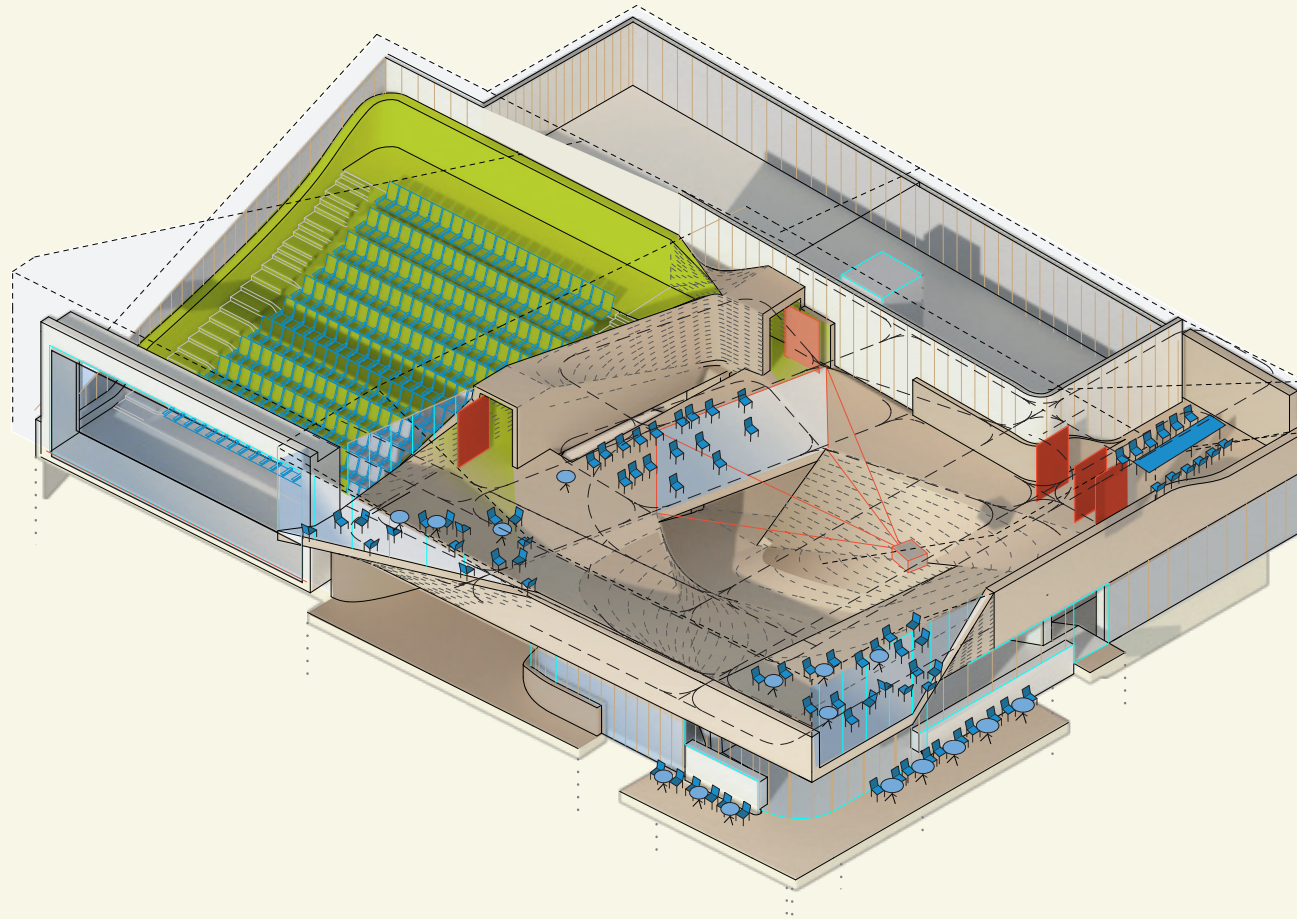
17:15 GATUBIO

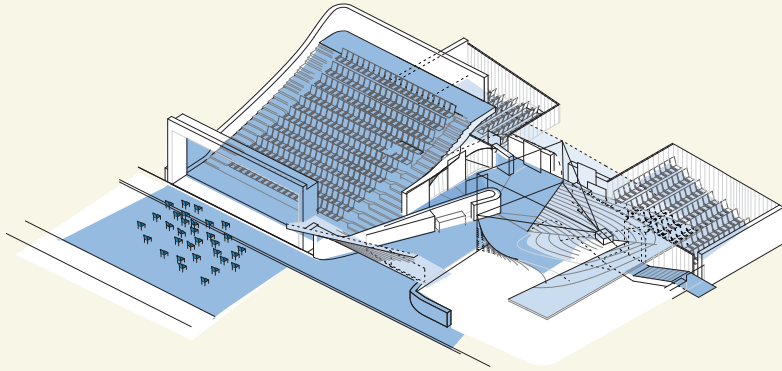

18:16 Vy från Helgonavägen
19:17 Flygfoto med montage . Från väster

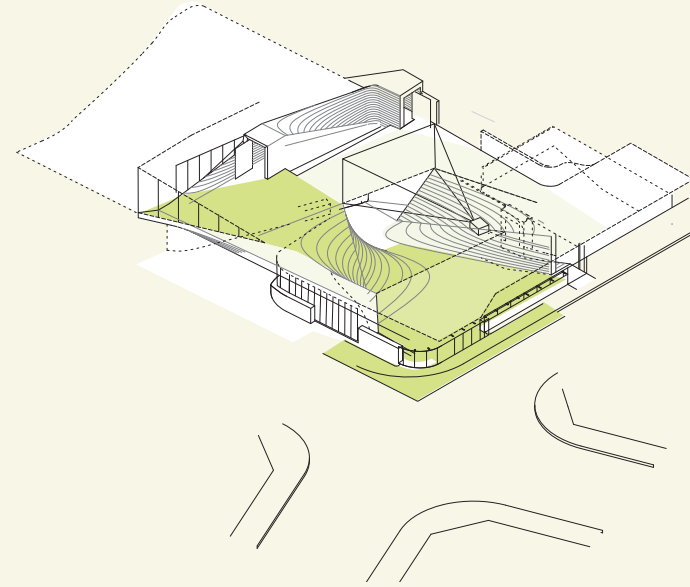

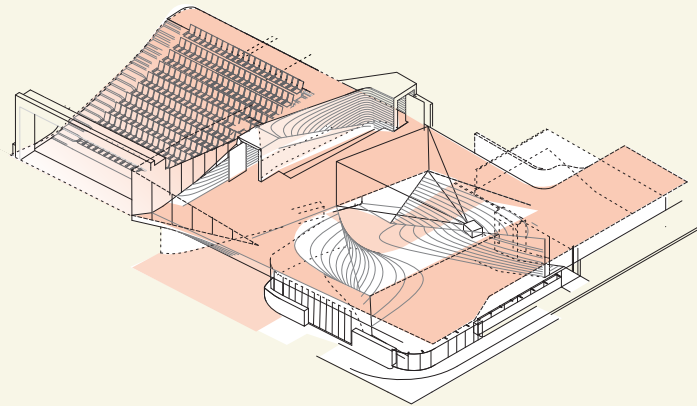

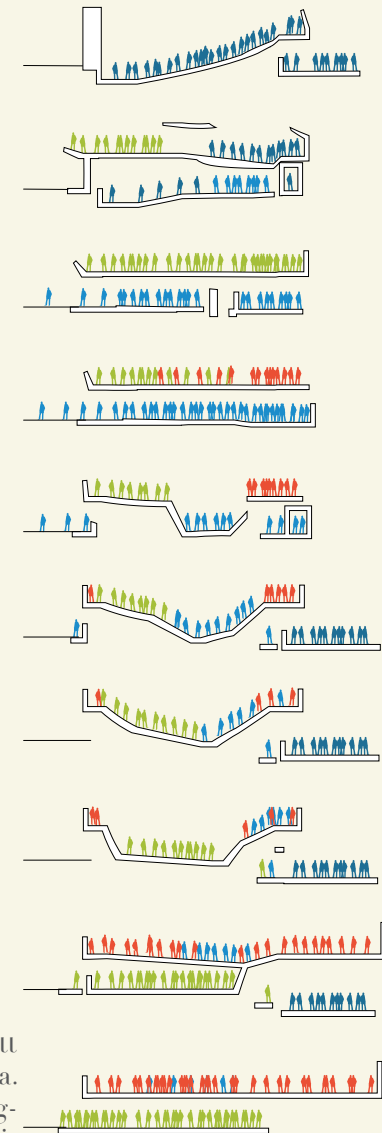
22.18 BIOGRAFTERRORIET Diagrammet visar biografens utsträckning vid normal beläggning. De två största salongerna kan hyras ut och agera tillsammans med restaurang- och/eller fest-territoriet

22.20 Restaurang-TERRORIET Restaurangen agerar framförallt i anslutning till de två gatorna utanför, men kan vid behov tillåta sina gäster att appropriera ovanvåningen.

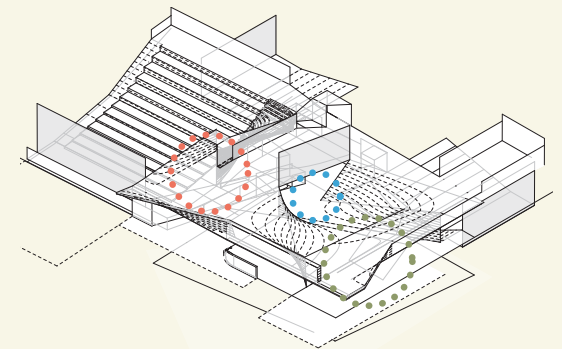
22.19 FEST-TERRORIET Ovanvåningen har bäst förutsättningar att agera som fest-territorium, antingen själv eller i samverkan med restaurangen eller den stora salongen.

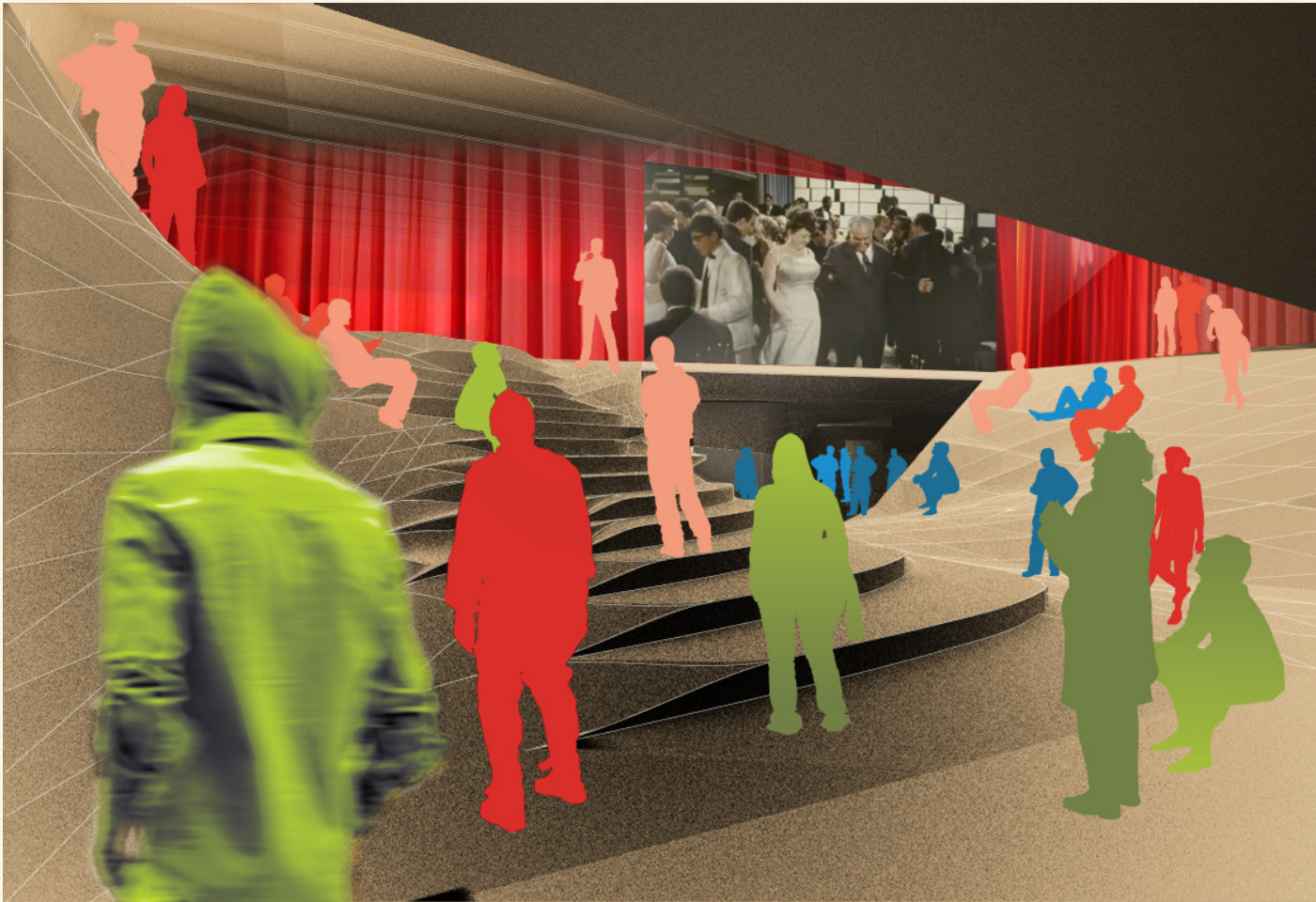

22.21 SEKTIONS-DIAGRAM Den tektoniska utformningen tillåter territorierna att både agera fritt från varandra och överlappa. Biografbesökare, restaurang- och festgäster kan alltså välja att synas, se men också dölja sig.

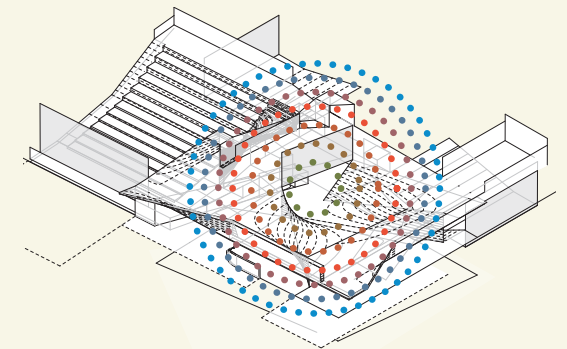
23.22 SITUATION A Tektoniken agerar för att avgränsa rummet i väl definierade territorier, samtidigt som en visuell kontakt upprätthålls.

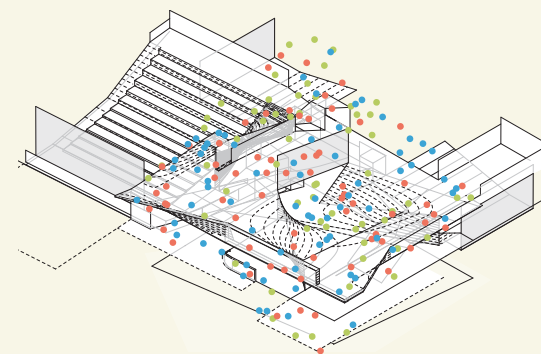
24.23 SITUATION B Regelytorna ökar den visuella integrationen, vilket tillsammans med skärmen ger en möjlighet att skapa ett centrerat territorium för anföranden, kortfilm eller videokonst.

I hjärtat finns en fjärde biograf som existerar mellan de olika territorierna. Skärmen kan fungera som rumsavdelare, eller som en samlingspunkt för både restaurang och bio. Här kan det visas kortfilmer, trailers, videokonst eller slides vid en föreläsning. Såväl bio- som restaurangbesökare kan hamna mitt i en föreläsning eller filmvisning centrerad runt hjärtat.

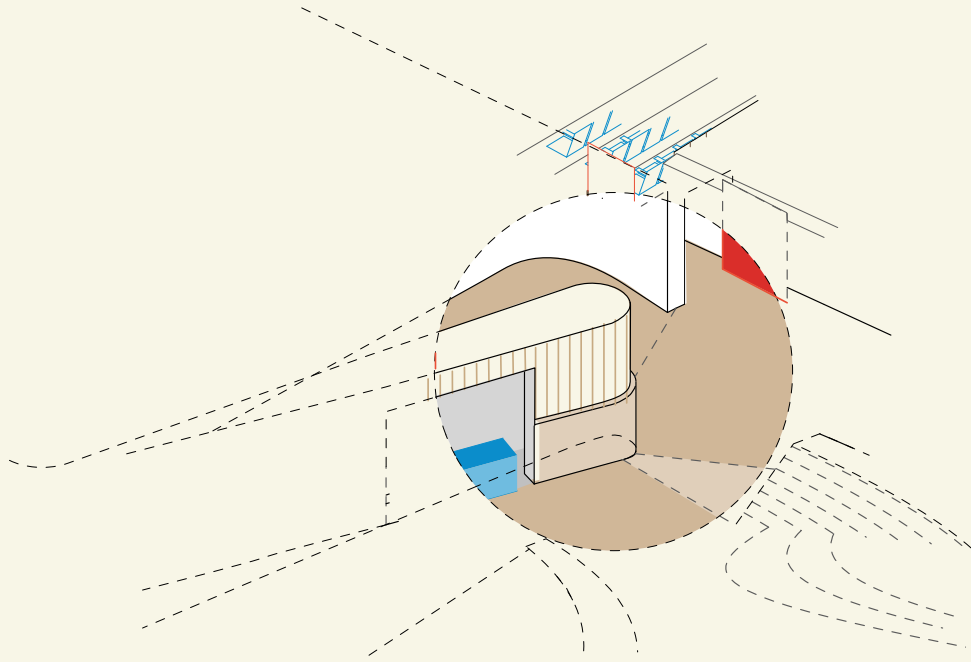

25.24 SITUATION C Besökare kan med hjälp av sitt antal eller agerande lösa upp gränserna mellan de olika territorierna och på det viset använda tektoniken för att skapa ett sammanhållet territorium.

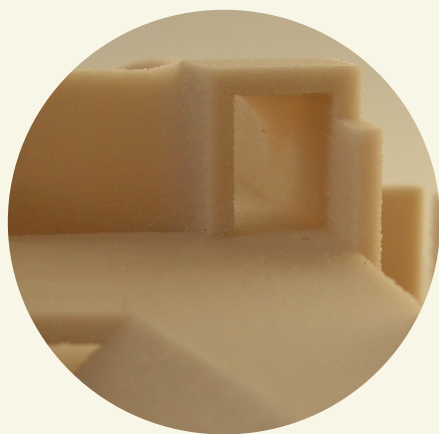
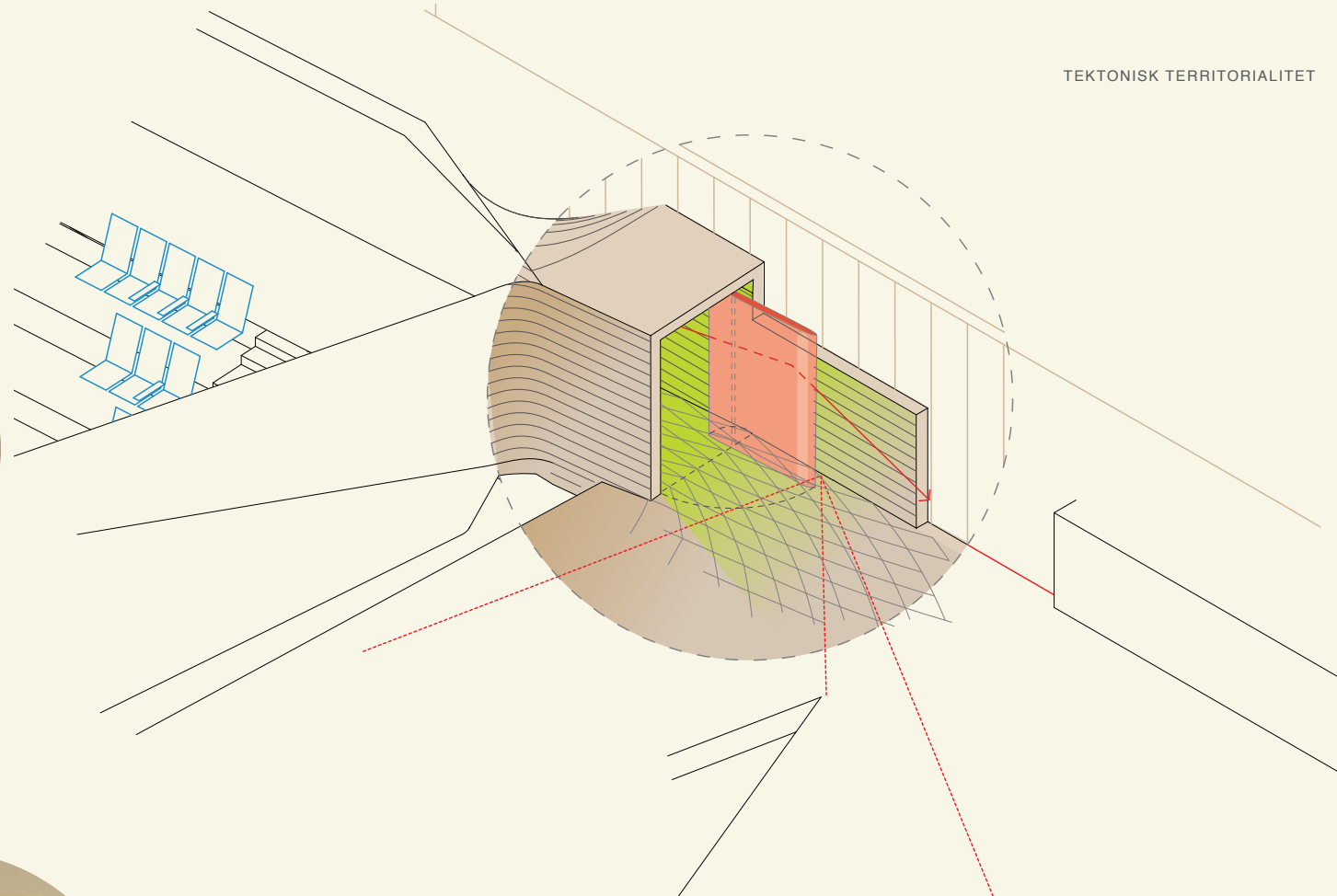

Med ökad entropi i och mellan territorierna kan hjärtat agera som en sammanbindande aktant som binder ihop hela byggnaden till en kontinuerlig rumslighet.

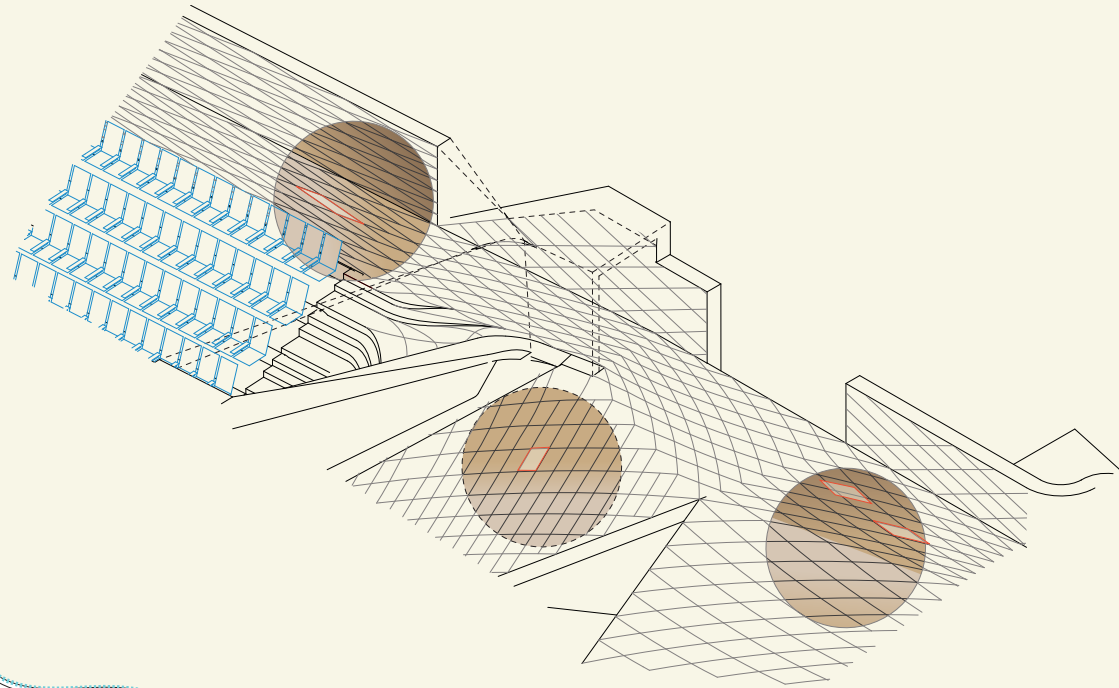

Runda hörn har varit med från början. Denna tektoniska aktant agerar för att öka fluiditeten mellan territorier. Krökta väggar fungerar som en kontinuerlig guide, där euklidiska eller ortogonala riktningar (x och y) får mindre betydelse till fördel för en topologisk uppfattning av rummet.

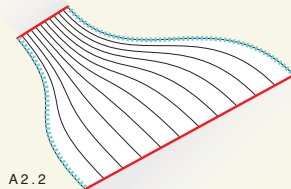

Väggar som förbinder territorier är återkommande aktanter i byggnaden. Pivohängda dörrar tillåter väggarna att vara kontinuerliga mellan olika territorier, då ljus kan reflekteras längst dem, och siktlinjer kan upprättas. I stängt läge skapar de en diskret situation som vilken annan dörr som helst.

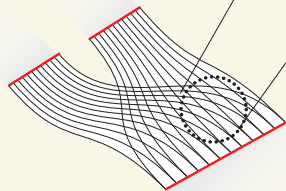
A1
BEZIER KURVA
GEOMETRISK AKTANT

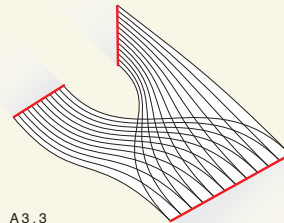
A2.2
BREDDNING
TERRITORELL AKTANT

A3.1.1
TESSELERING
TEKTONISK AKTANT

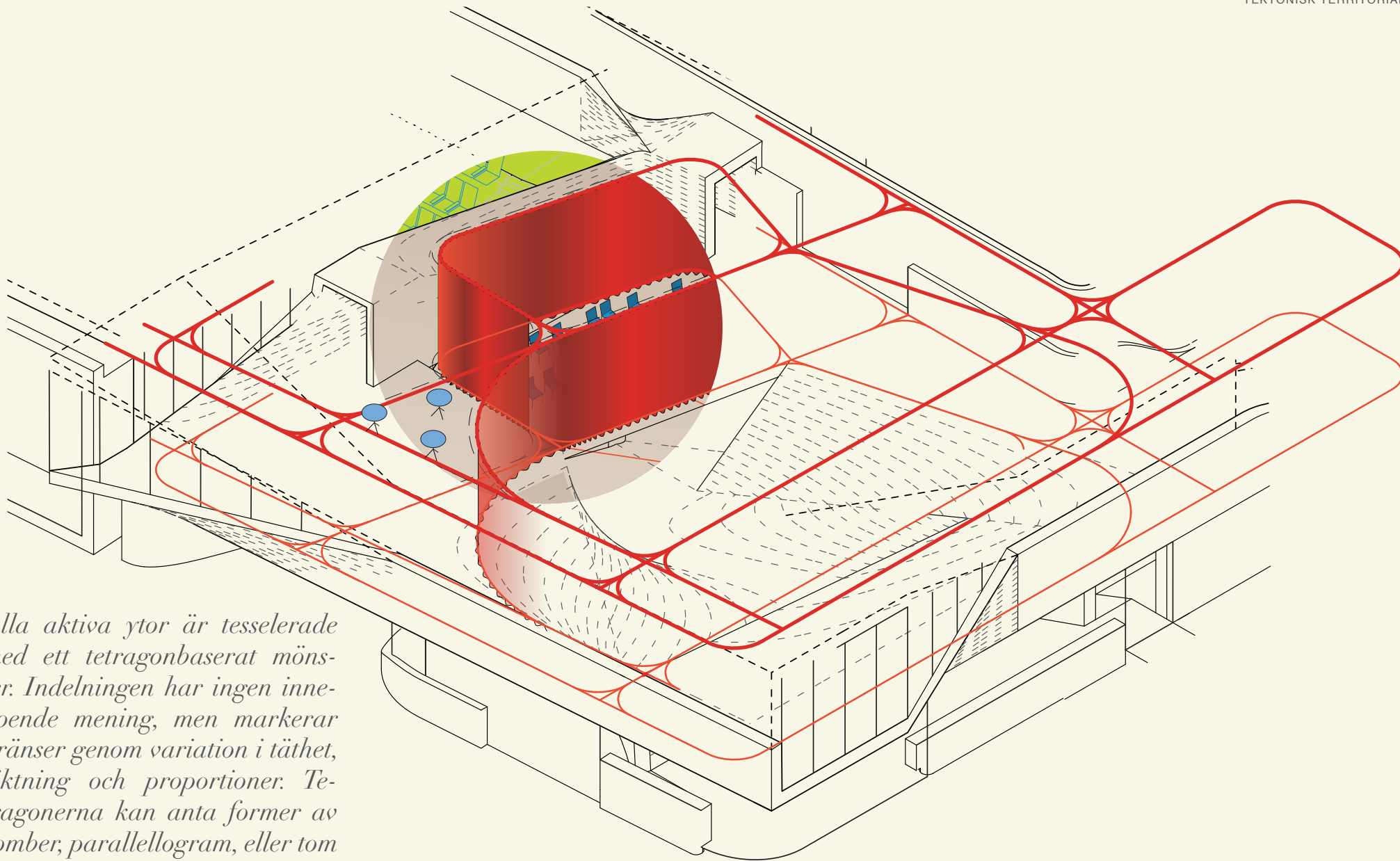

A3.1.0
ÖVERLAPPNING
TERRITORELL AKTANT

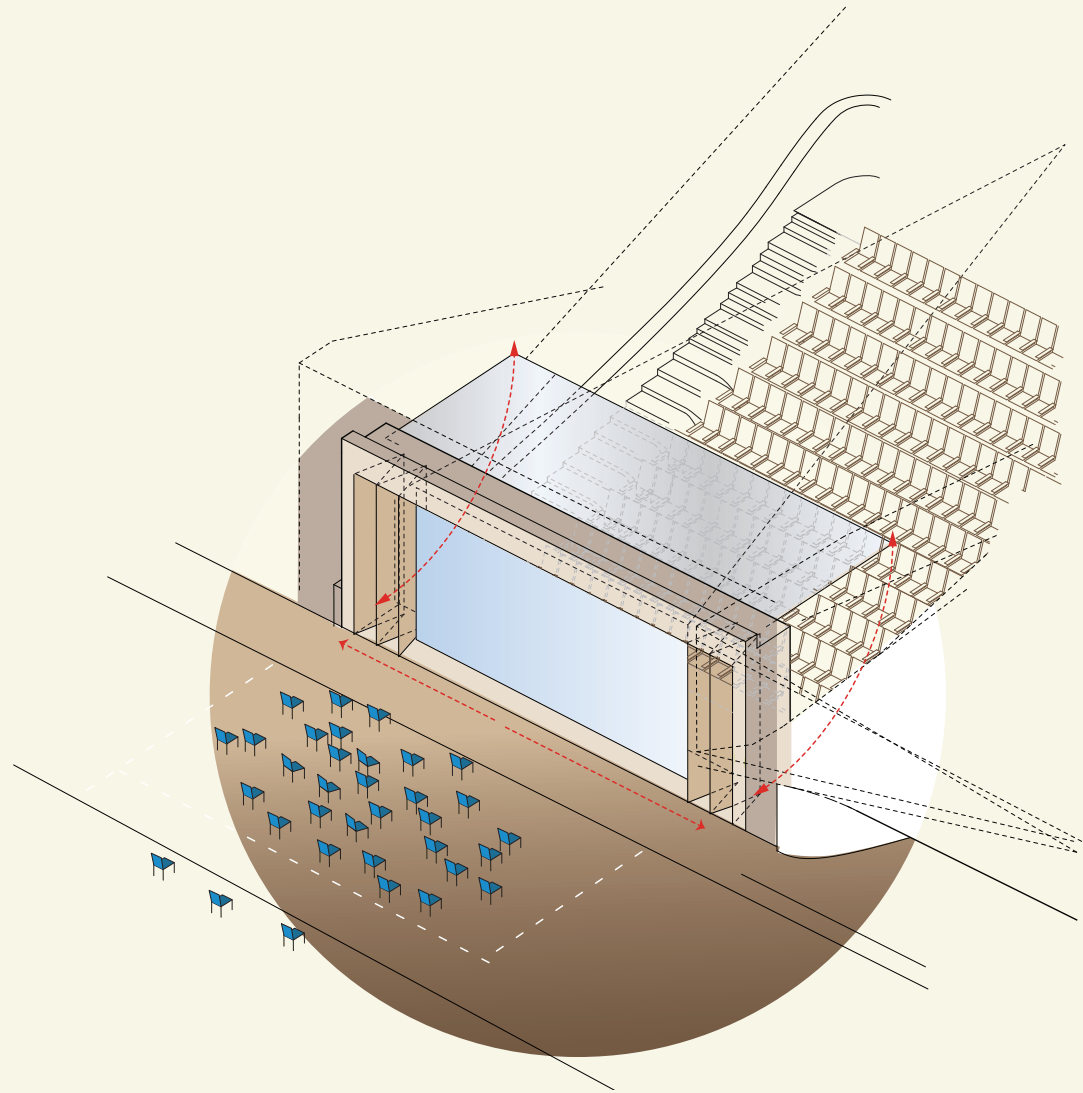
A3.3
GOLV TILL VÄGG
TEKTONISK AKTANT
TERRITORELL AKTANT

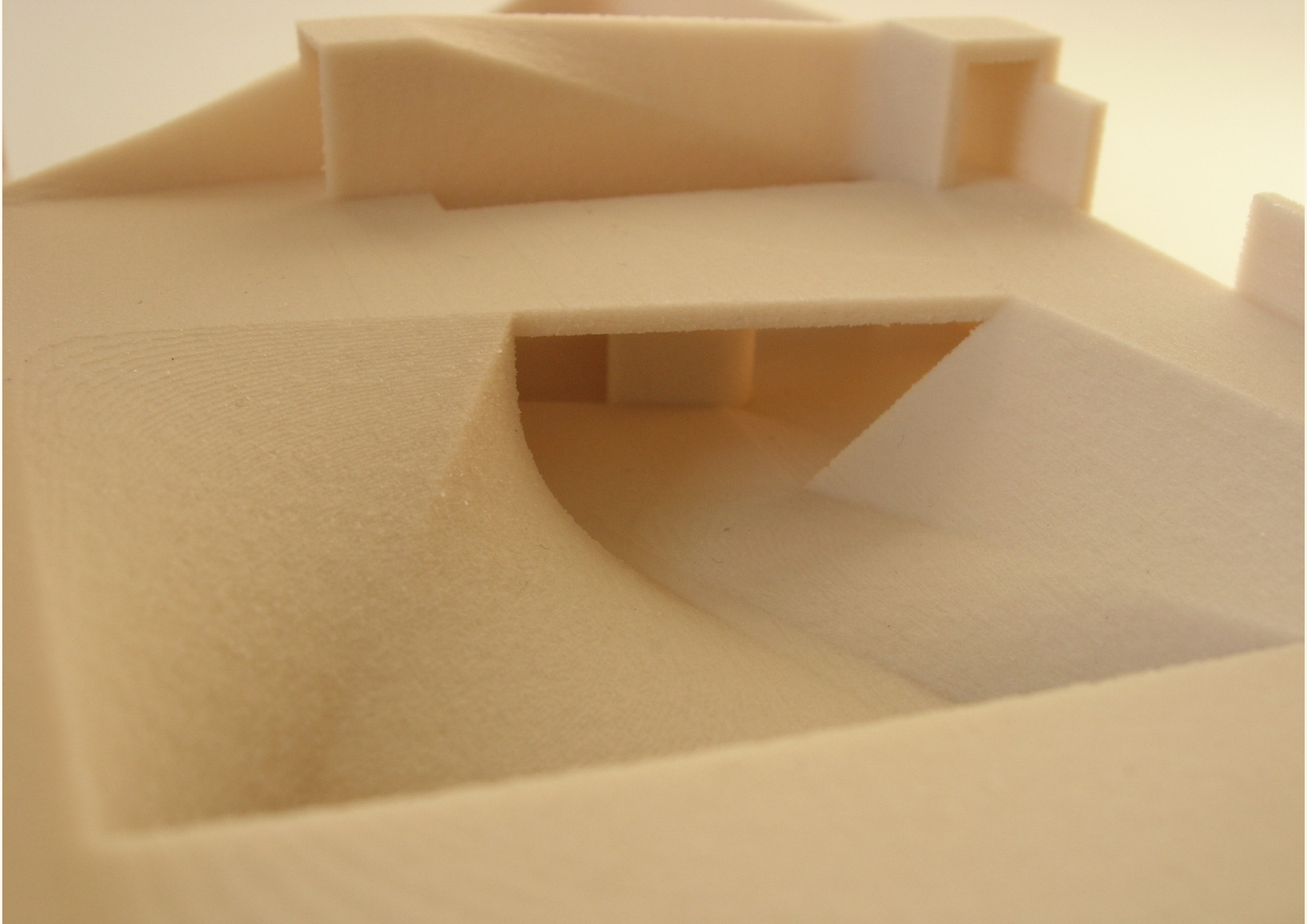
*Ridån, är en aktant som av tradition finns i biograf-
fer. Jag låter ridån få agera som territoriell avgränsa-
re längst ett antal vektorer i rummet. Som aktant har
den många fördelar i det här sammanhanget: Först och
främst stabilisera den biografassemblaget genom asso-
ciation, dessutom släpper den genom ljud vilket skapar
audiellt läckage mellan territorier i hjärtat*

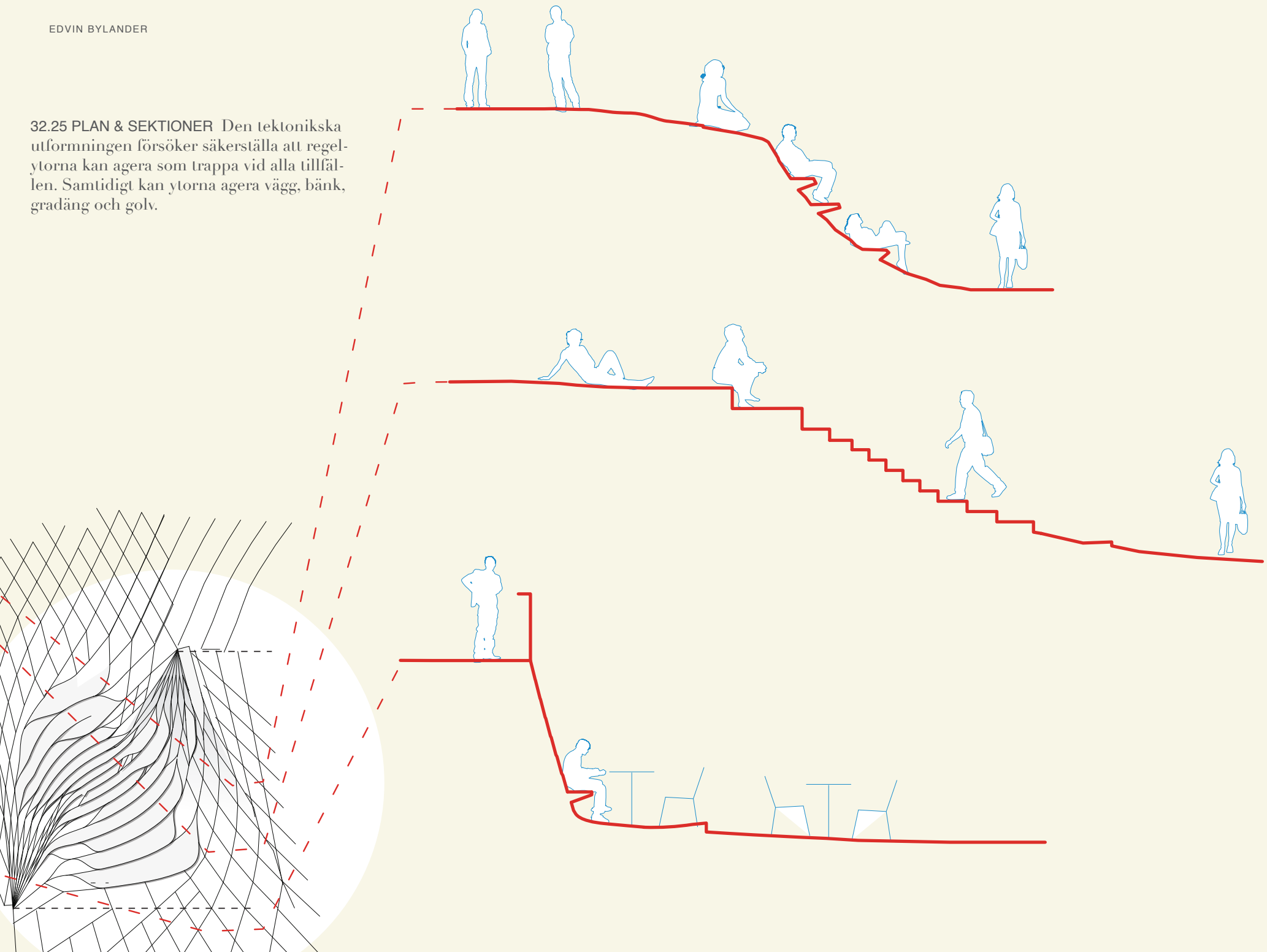
Alla aktiva ytor är tesselerade med ett tetragonbaserat mönster. Indelningen har ingen inneboende mening, men markerar gränser genom variation i täthet, riktning och proportioner. Tetragonerna kan anta former av romber, parallelogram, eller tom kvadrater, för att markera skillnader mellan territorier.

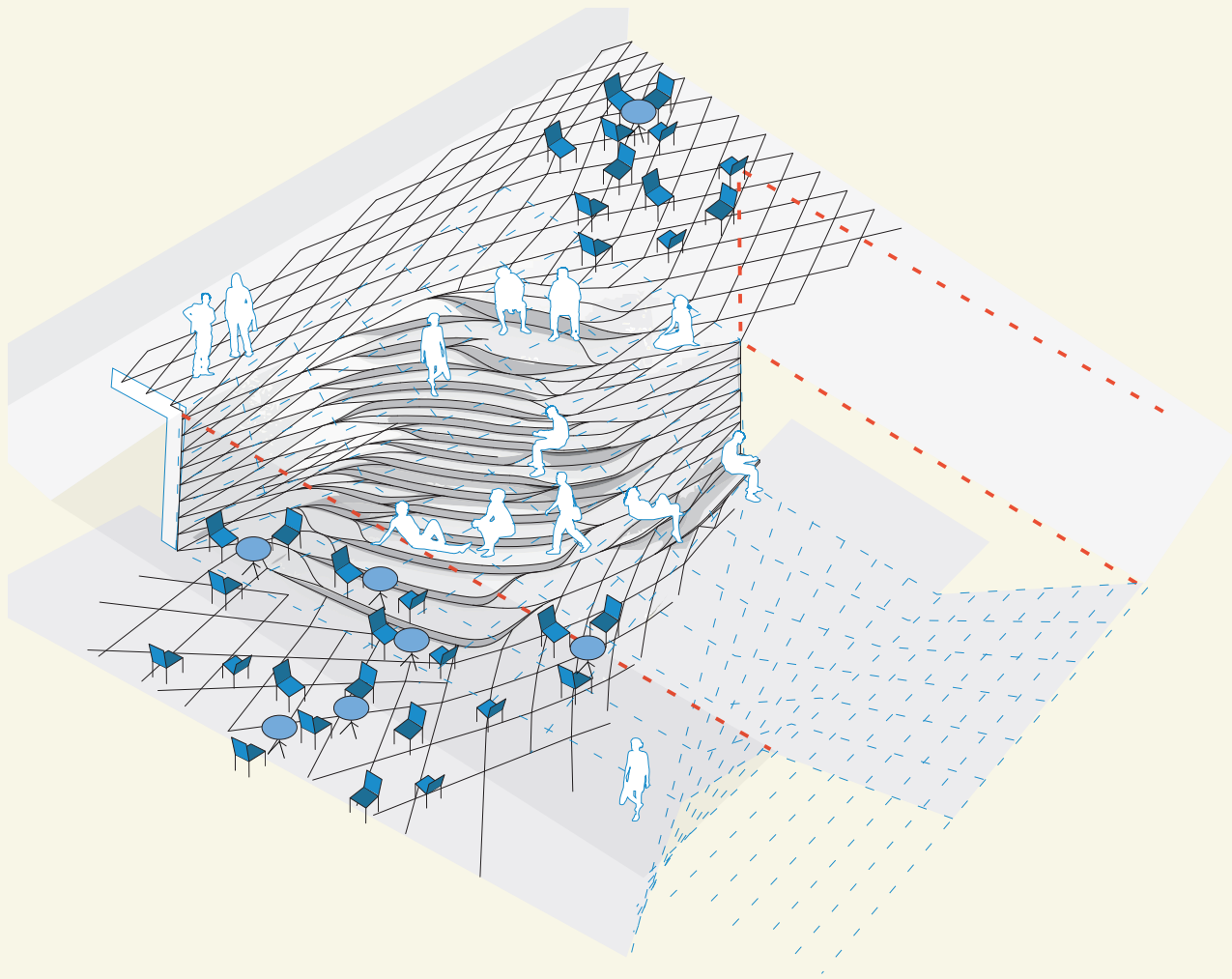
I den stora salongen kan viktörrar öppnas bakom duken. Med en bakprojicerad duk skapas en gatubiograf. Förutom de tekniska aktanterna för att uppnå detta krävs juridiska aktanter såsom skyltning och vägmarkeringar, samt stolar eller filter. Och filmen såklart.

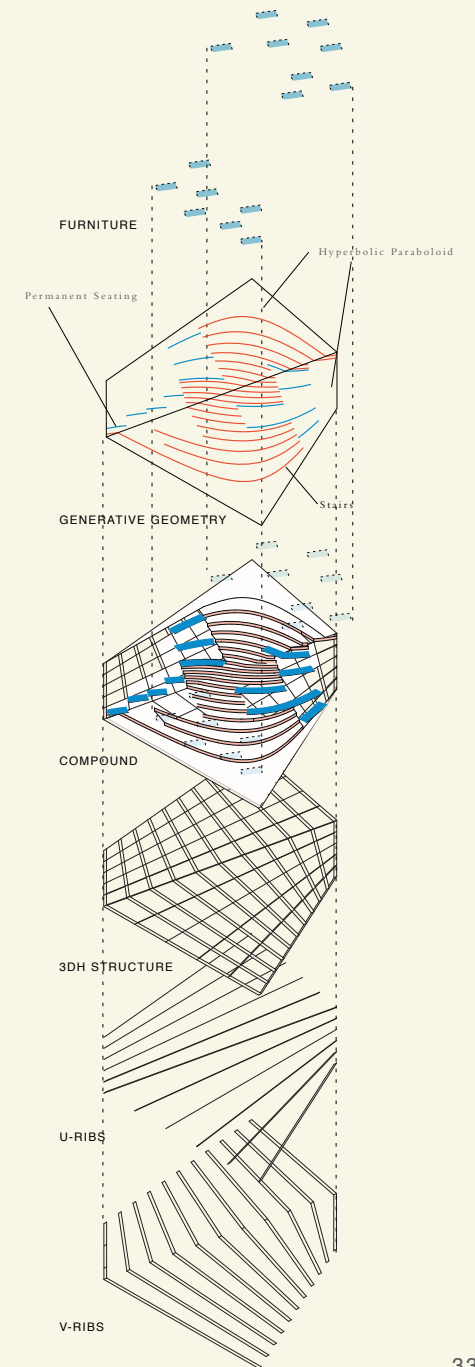

32.25 PLAN & SEKTIONER Den tektoniska utformningen försöker säkerställa att regelytorna kan agera som trappa vid alla tillfällen. Samtidigt kan ytorna agera vägg, bänk, gradäng och golv.

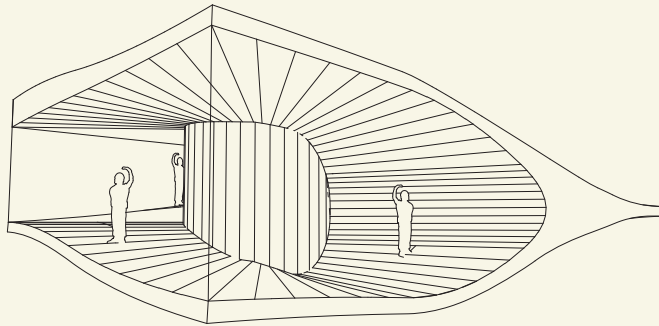

33.26 HJÄRTAT Regelytorna i hjärtat använder golvens tesselering för att öka kontinuiteten mellan de två planen, samtidigt som andra-grads kurvor skapar diskreta situationer som trappsteg och sittytter. I övergången mellan systemen uppstår oförutsedda singulariteter. Dessa situationer mellan krökt yta och trappsteg är förmodligen mer öppna aktanter utan en självklar användning, men öppna för appropriationer av brukare

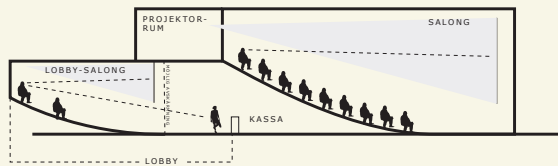

33.27 TEKTONISK STRATEGI Regelytorna bärs upp av samma konstruktion som genererar dem: Råta linjer i två riktningar. Horisontella ytor genereras genom en höjdanalys av ytorna.

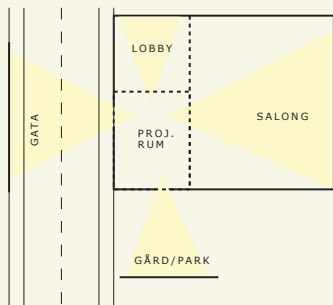
34.28 PROCESS

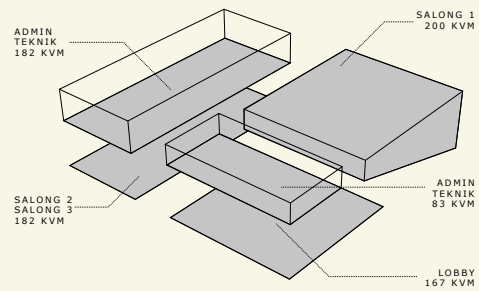
34.28.1 Studie av kontinuerliga plan

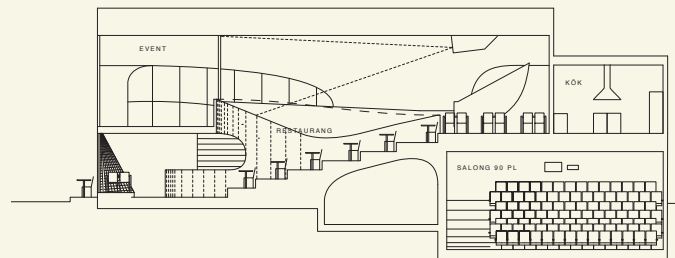
34.28.4 Koncept visuella relationer

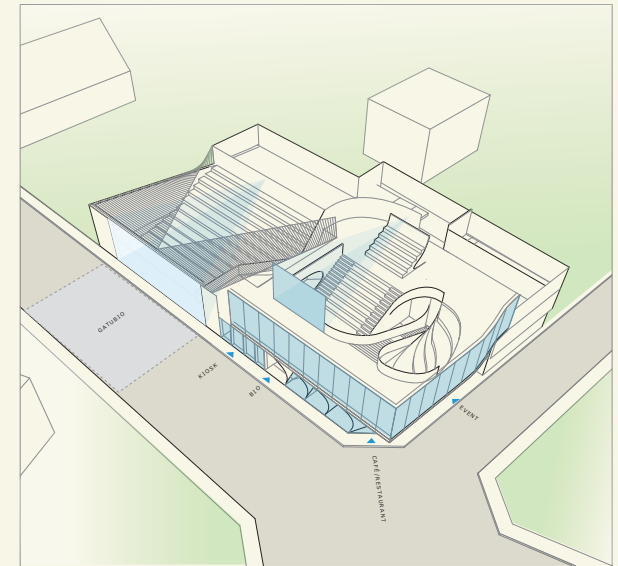
34.28.5 Koncept: Organisation

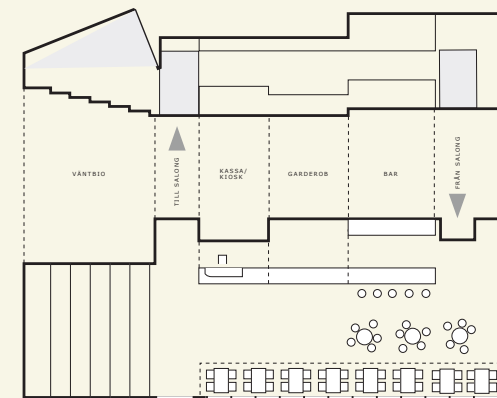
34.28.6 Studie av byggnadsvolym

34.28.7 SEKTION Första iterationen

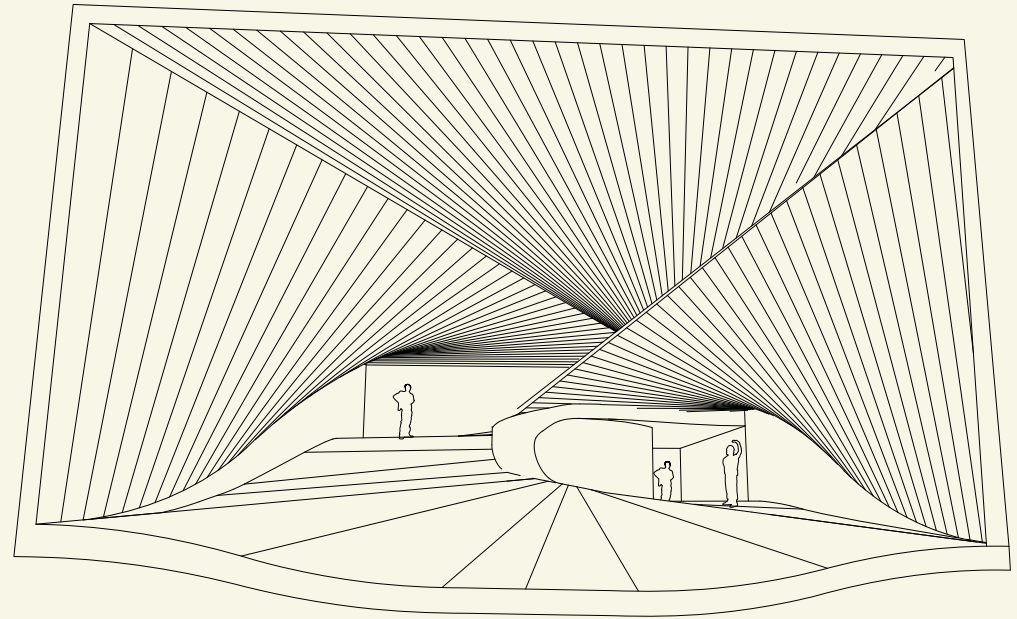

34.28.3 Första iterationen på siten

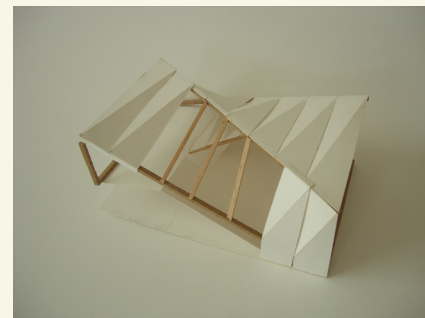
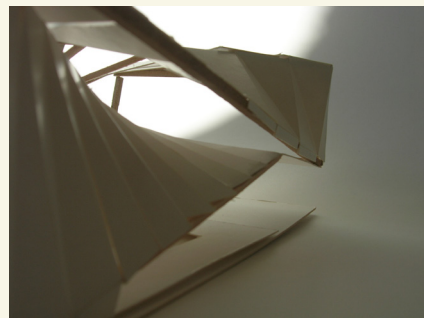
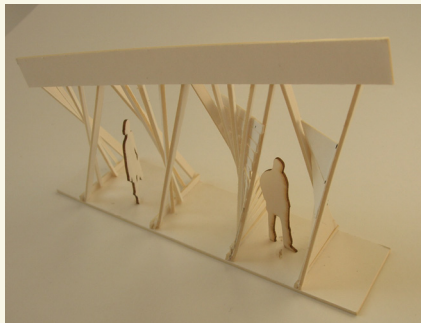

34.28.8 Koncept organisation av lobby

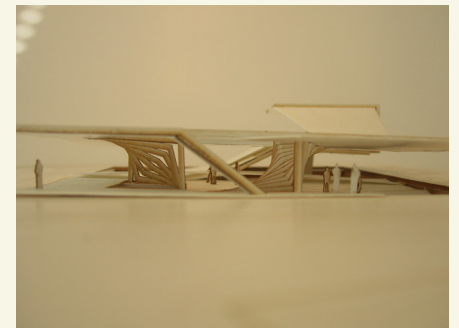
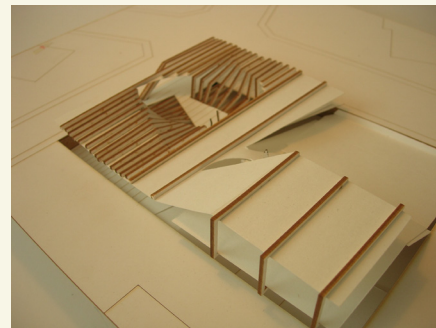
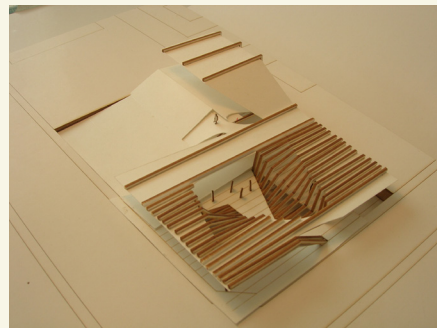
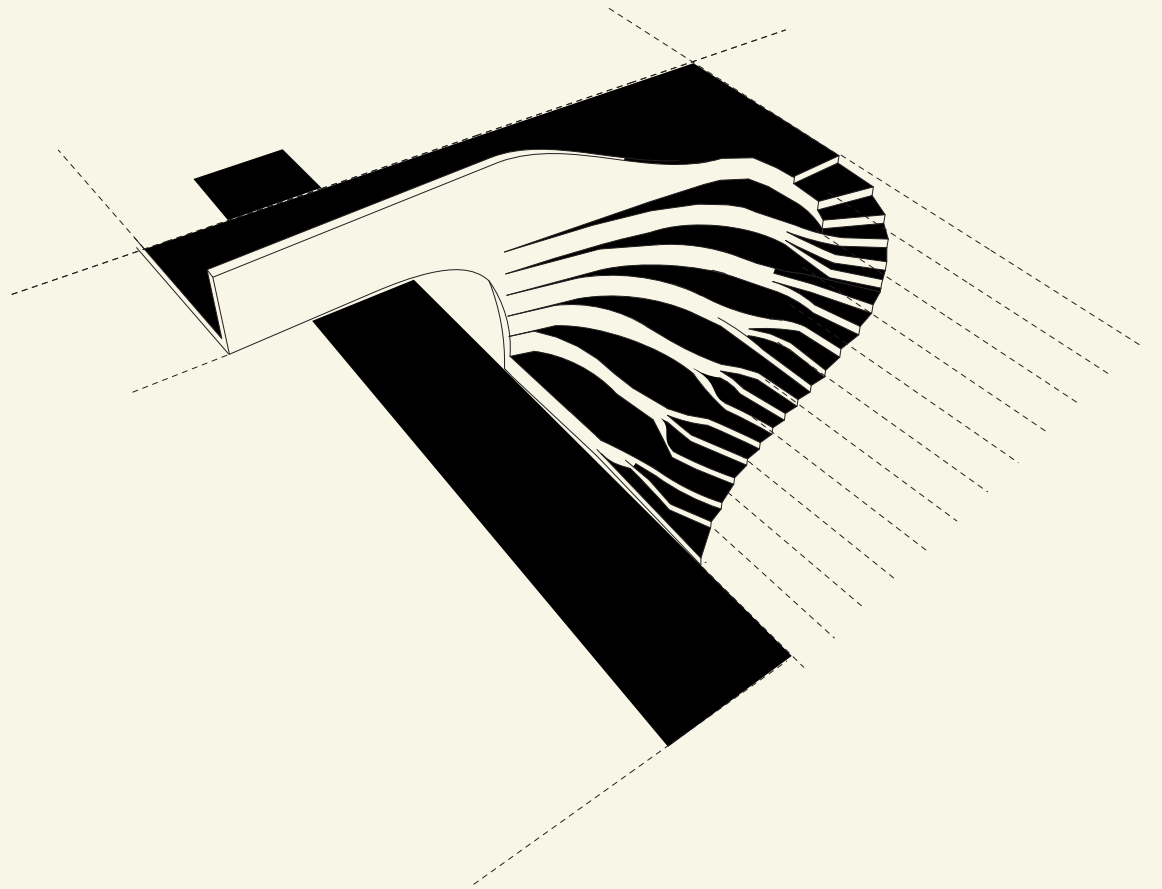
PROCESS

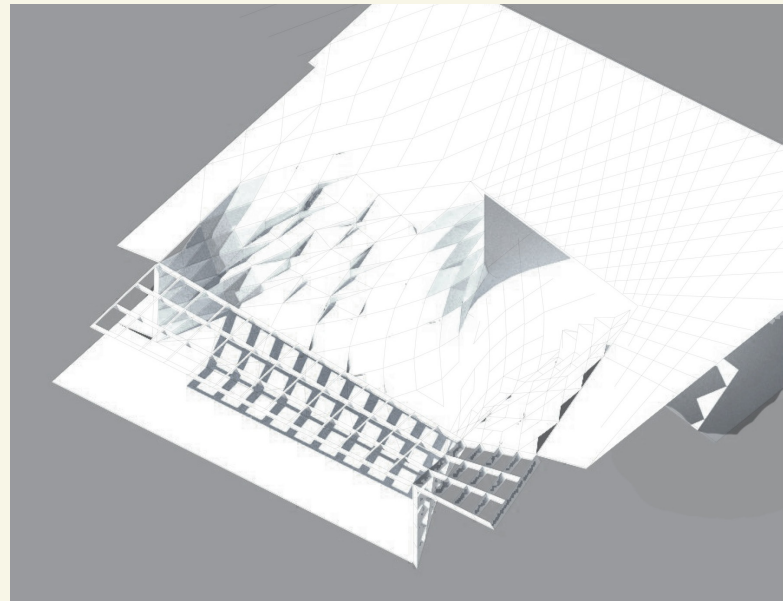
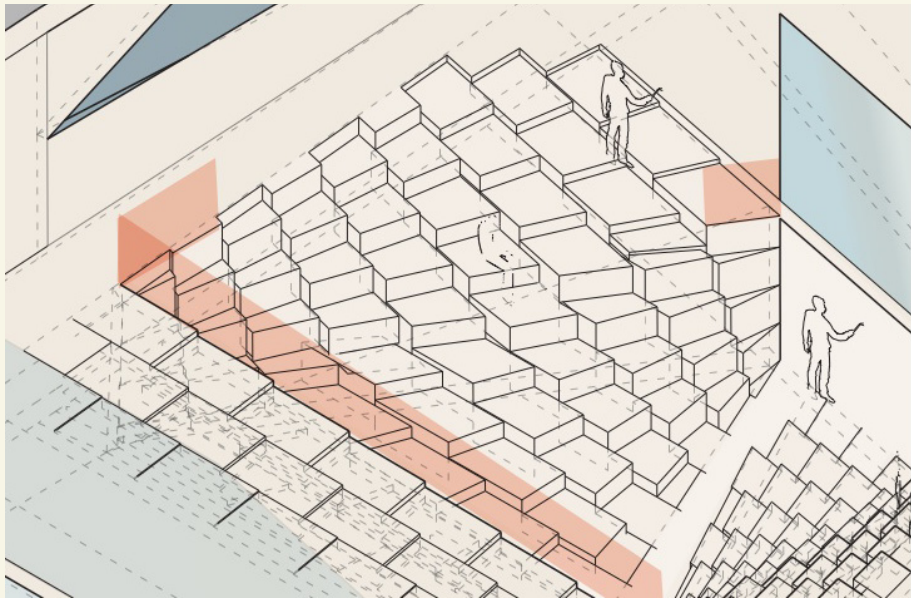

35.28.2 Studie av kontinuerliga plan

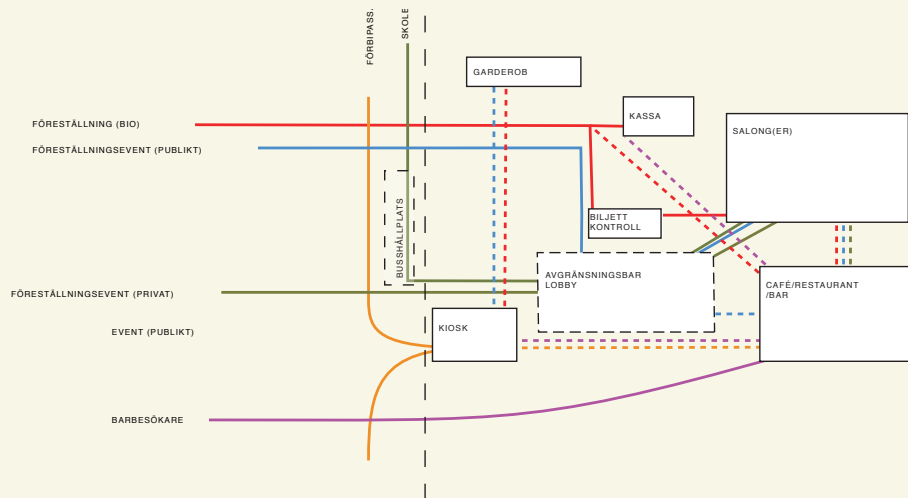
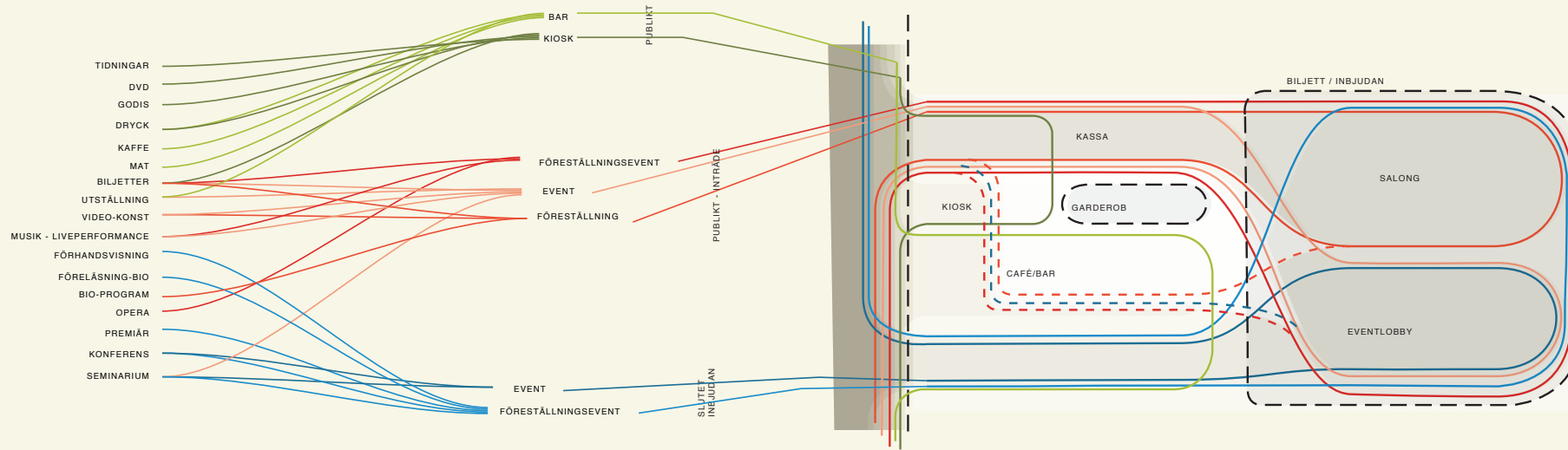

PROCESS

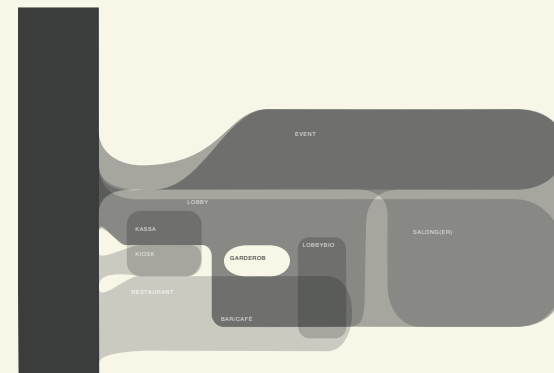

TERRITORIELLA BEHOV

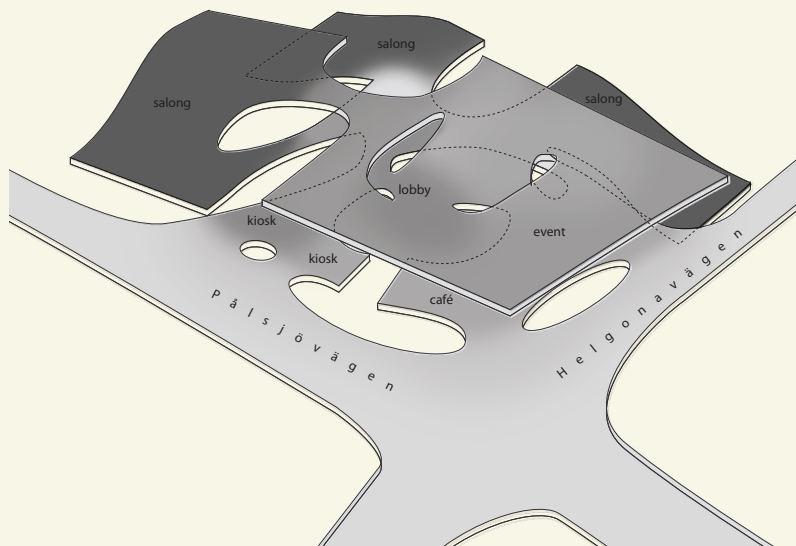
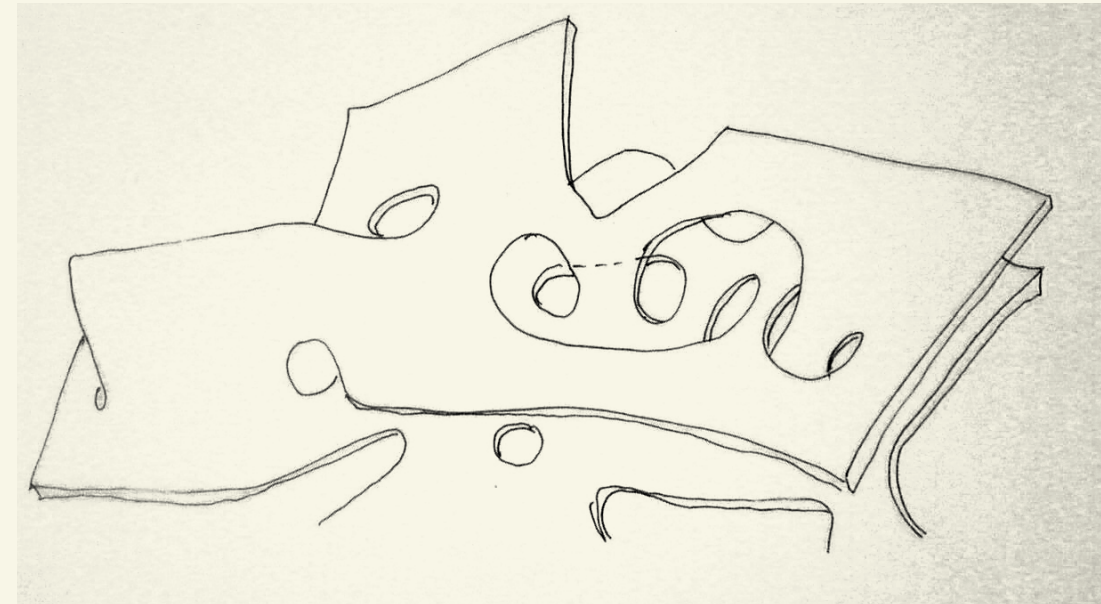

38.29 ORGANISATIONSSCHEMA De territoriella diagrammen föregicks av mer konventionella program-rum studier. Jag märkte snabbt att de var starkt begränsande. Vad är skillnaden på en vit ruta och det som kopplar ihop den med en annan vit ruta?

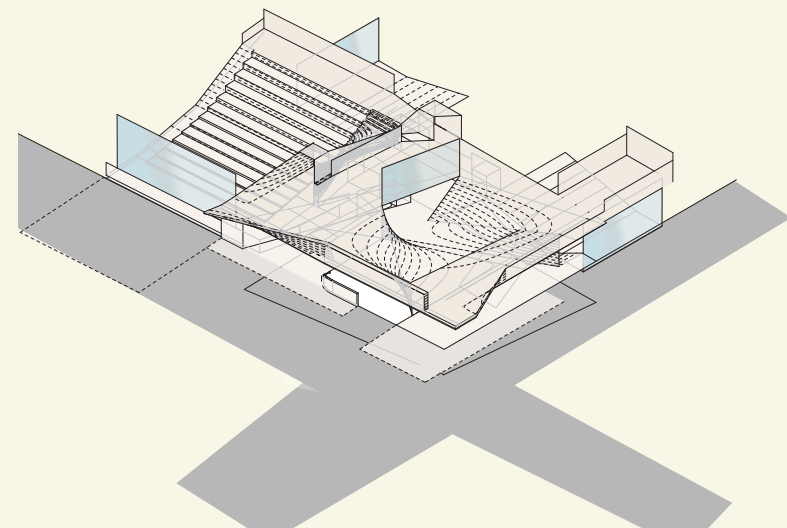

38.30 TOPOLOGISK KARTA
Nyanserna visar på territoriell överlappning

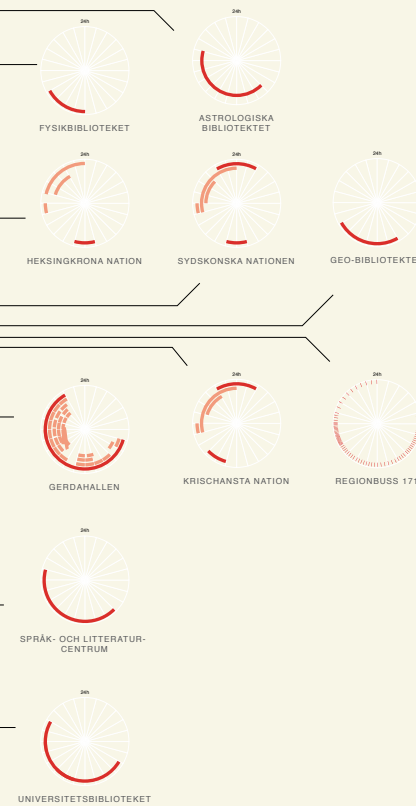
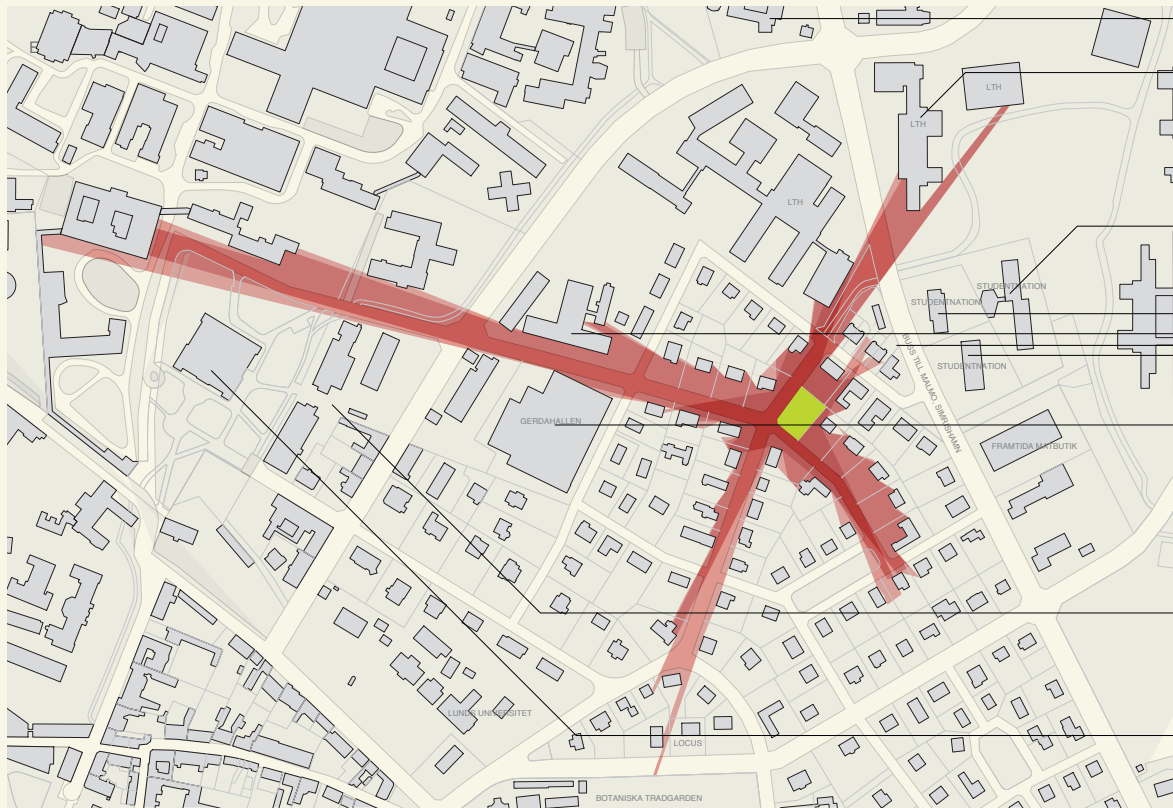
Det vi ser här är en rad rumsliga antaganden som beskriver vilka faktiska rum som olika territorier kan dela på och vilka rum som behöver vara kopplade till varandra. Summerar vi ett sådant diagram får vi fram en sorts territoriell karta över diskreta och kontinuerliga situationer

39.31 Topologisk diagram i tre dimensioner

39.32 Topologisk design i euklidiskt koordinatsystem

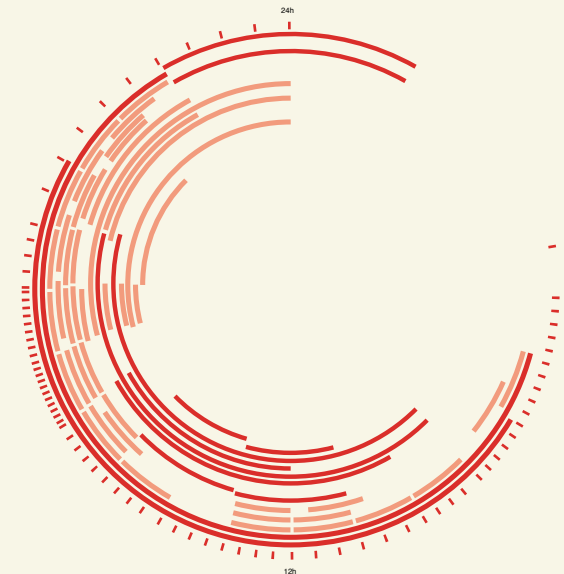

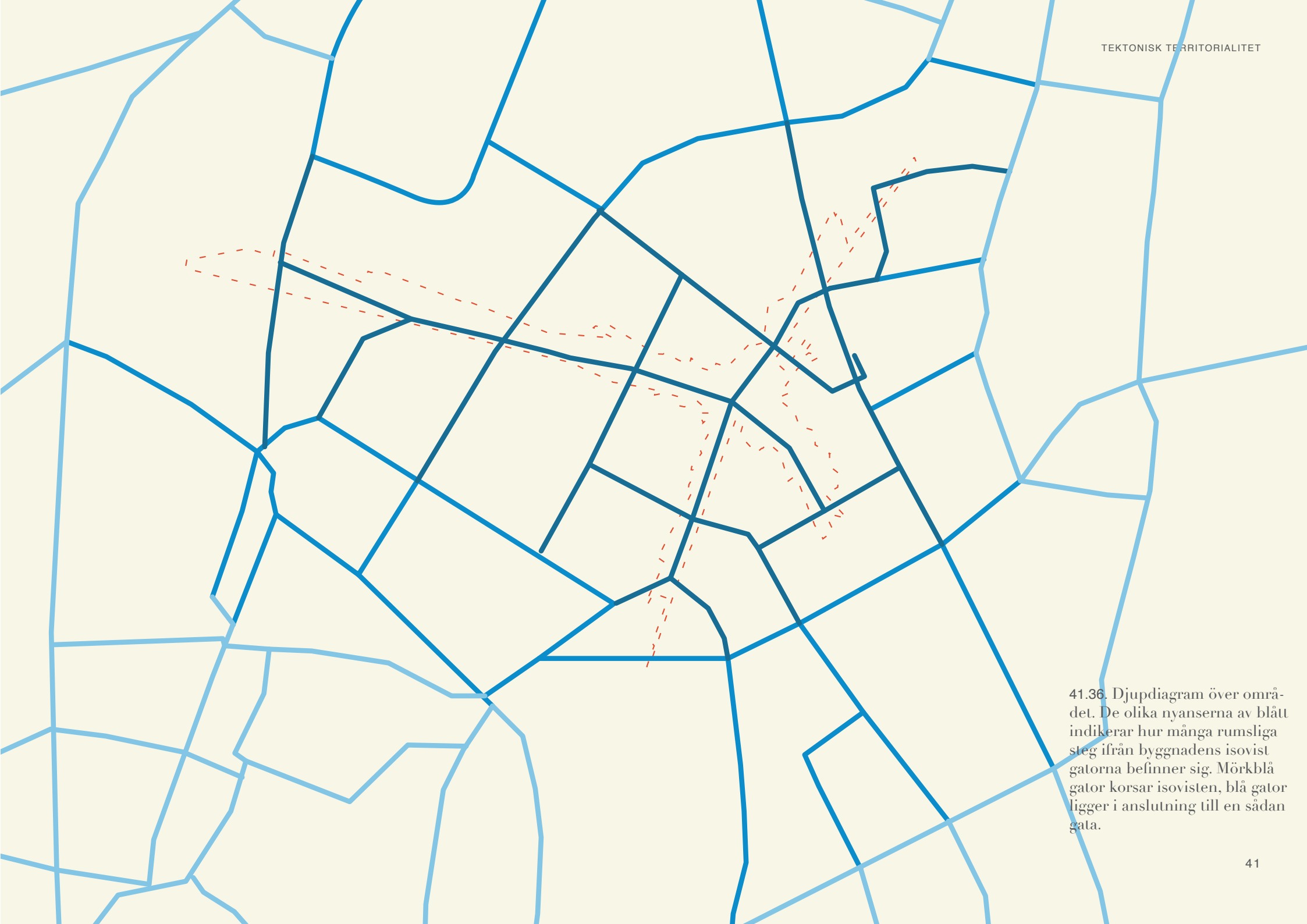
40.33 ISOVISTER & RYTMER Karta över sitens isovister och publika rytmer i området. Varje cirkel representerar en 24h period

40.34 ALTERNATIV PLATS Isovist diagram över alternativ plats. Den rumsliga konfigurationen skapar en mycket mer lokal situation.

40.35 RYTMER Sammanslaget täcker omgivande territoriers rytmer in stora delar av dygnet, från första bussen kl 05.37 till sista ölen på nationerna 02.00

41.36. Djupdiagram över området. De olika nyanserna av blått indikerar hur många rumsliga steg ifrån byggnadens isovist gatorna befinner sig. Mörkblå gator korsar isovisten, blå gator ligger i anslutning till en sådan gata.

